

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinv

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0088

LOG Titel: Ulyssis Aldrovandi Philosophi et Medici Bononiensis Ornithologiae Liber Septimus. Qui est de Falconibus in Specie

LOG Typ: unit

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

VLYSSIS ALDROVANDI
PHILOSOPHI. ET MEDICI
BONONIENSIS
ORNITHOLOGIE

Liber Septimus.

Qui est

DE FALCONIBVS IN SPECIE.

De Falcone Peregrino. Cap. I.

FALCO, Albertus, qui Falconum genera in classes distribuit, quartum locum Falco-
ni peregrino dedit, nos tamen non vna tantum ratione moti, eum primum or-
dine collocamus. Primum enim Neoteritorum plerosq. & potissimos id facere
videmus. Nam Tardius eum sub sacri genere, quem alioquin & Albertus, & Be-
lisarius reliquis anteponunt, ponere videtur. Bellonius quoq. & Carcanus eiusdem
mecum sententiae sunt, quorum hic nomen peregrini ob naturae excellentiam, qua reliquis om-
nibus antecit, donatum vult, ille hunc ipsum Falconem in bonitatis delectu habendo, veluti nor-
mam, ac regulam statuit. praesertim quod ad corporis magnitudinem & formam attinet. Enim-
vero etsi peregrinus Falco Falconi sacro, eiq. quem Gyrofalconem vocant, cedere videatur, au-
dacia tamen, ac robore illis minime inferior est, & non minus quam illi, aues aquaticas, quantum
uis magnas aggreditur, & capit. Animi vero magnitudine illos vincet etiam, quod cum non fa-
me, aut alia necessitate coacta, sed generosae indolis celsitudine tantummodo ductu, venari om-
nes tententur. Inter omnia vero Falconum genera hoc dociliorem, aut magistro obsequentiorē
vllum reperiri negant. Deniq. ad quavis munia in venatu volatico obeunda idoneū ac prom-
ptum Galli praedicat. Quas omnes simul dotis in alio Falcone haud facile reperies. Quod au-
tem quis obijcere possit Gyrofalconem etiā cum Aquila contendere, & hac parte peregrinum
praecedere, idē etiam Montano competere sciat, vt in eius historia patebit, qui peregrino tamē
longē cedit.

SYNONIMA.

IN Leuitico pro voce Hebraica Nez Accipitrem interpretantur. Arabica interpretatio
habet, bazi vel bazi. Atqui albazi apud Auicennam Andreas Bellunensis exponit Falconem
peregrinum. Nominatur autem albazi praeposito scilicet ab Auicenna articulo, vbi simi-
ipsum, & aliarum auium rapacium, quod excrementitij admodum sint, raro a medicis usurpari
scribit. Non admodum discrepat vox Persica mar an baz. Latine Falconem peregrinum
vocare licet accepta ab alijs nationibus nomenclatura. Nam Itali pelegino vocant, & ma-
rem terzuolo pelegino, & Galli Faulcon pelerin. Tardius Gallus alicubi hunc cum eo,
quem Galli Faulcon de passage vocant, & Hynaite, nos commeantem, & hinnularium dicere
possimus (nisi posterior Syriaca ipsi vox est) confundit. Alibitamen diuersos facere videtur.
Alioquin nomina haec Gallica, idem penē sonant. Nam passant seu passager commeantem seu
migratorem, estranger, & pelerin, alienigenum & peregrinum denotat. Cur autem dictus sit
peregrinus, curiose satis indagat Carcanus in hunc ferē modum. Existimauit aliquando Falco
nes hos peregrinos idē vocatos fuisse, quod ex longinquis regionibus ad nos importentur.

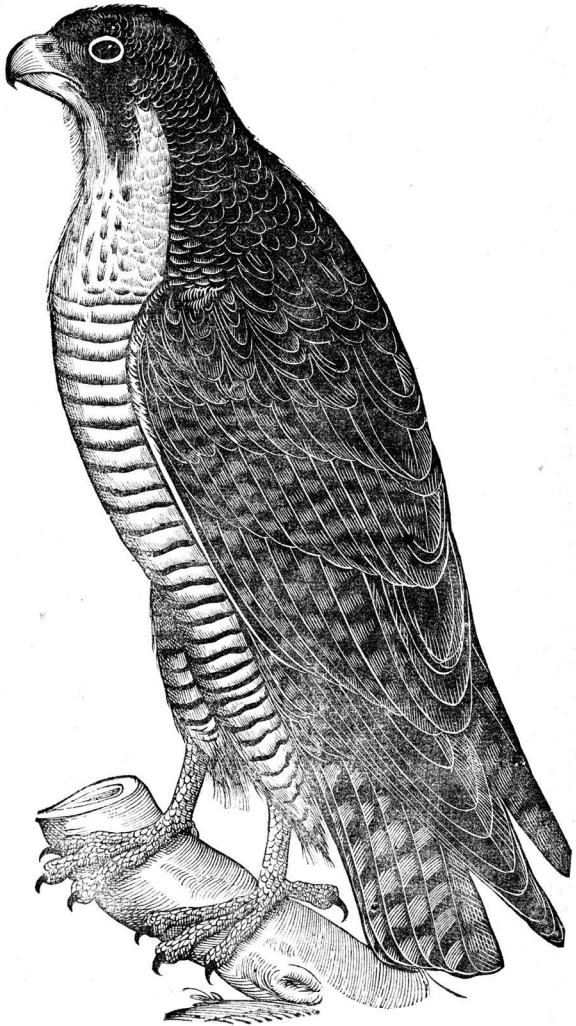
10 sum item coloris lividi non nihil, quali ferè tingitur in Anseribus tergum, & plumis rotundis, ac latis vestitum. Sed plura alia summæ bonitatis signa curiosi ponunt accipitrarij, nobis hæc indicasse suffecerit, quæ quidem in eo peregrinorum genere plerumque reperiuntur, quod Belifarius ex suis duobus generibus secundum ponit, æneo colore; nam primum eius genus, quod nigrus esse ait, in multis ab illo notis variat. Neq. enim hi vertice capitis leucophæo sunt, neq. flauo, quemadmodum alij flaui, & rubri Falcones. Quare sæpe imperitos accipitrarios fallunt, vt testatur Carcanus, qui eos hæc nota ceu præcipua destitutos minimè pro peregrinis habet, nempe cinereo capitis colore, & quæ gulam lineis in longum ductis, nigris maculosam habent. Habent hi nigri præterea femora lineis transversim distincta, crura item colore croceo, sed diutiora. Quas quidem notas Falconis peregrini subsufci esse, qui iam aliquando plumas veteres exuerit, scribit Carcanus. Cum verò fuscus seu niger hic Falco peregrinus, quem nunc descripsi sumus, ipsidem quoque notis præditus sit, fieri potest, vt hic quoque mutatus fuerit, vt vocant, quod eisdem peritis mansuetarijs iudicandum relinquo. Niger verò hic peregrinus Falco, olim in montibus agri Bononiensis ab aucupibus capus, sine dubio, vi ventorū eò delatus, cuius iconem sequens pagina dabit, erat talis. Dodrantem erat, & duos palmos à ca-

20 pite summo vsq. ad caudam extremam longus. Vertex capiti planus ac compressus, quem nostrates inter laudabiles notas ponunt, licet Galli subtundum probare videantur. Rostrum pollicem crassum pulchre caruleum, vno acuto deorsum inflexum, breue, robustum, membrana lutea intensi coloris, quæ nares ambit, capiti coniunctum. Oculus caruleus, quæ cilia seu membrana lutea ambiunt. Caput, cervix, dorsum, alæ, fusca sunt, faturo colore, ac penè nigro, quæ persingulas ferè pennas maculis atris transversim per alarum maiores resperse conspicit. bant. Gula ex albo nonnihil flavescebat parte sui infima maculis veluti guttis nigris in longum ductis distincta. A fræno seu rictu ad latera linea nigra deorsum, ad gutturis ferè mediam regionem porrigebatur. Pedes, venter, & femora alba, lineis latiusculis nigris transversis distincta. Alarum extrema ad vltimam vsque caudam pertingebant. Cauda minus fusca, lineis etiam nigris transversim ductis insignita. Crura, pedesq. lutei. Coxæ longæ. Tibiæ breues. Dignit pedum tenues, longi, squamini, vt & crura, recti. Ungues nigri, acutissimi. Verùm, vt quod res est fatear, confusionemq. omnem, quod semper summo studio feci, euitem, cum penitus huic Falconem peregrinum nigrum considero, eumq. cum Falcone nigro, simpliciter dicto, diligentius conféro, inuenio eum ita parum, aut penè nihil differre, vt posteriorem huic Falconem nigrum, quem Germani Falconarium vocant, quemq. prius sorsim, postea suo loco, tanquam à Falcone peregrino nigro, diuersum describere statueram, idq. cum Alberto & Ornithologo eundem cum illo esse non facillè concesserim, immò verò ita esse prorsus existimo. Confusionem hanc parit sæpenumerò tanta authorum inter se discrepantia, vt de vna eademq. re tam diuersa scribant. Belifarius enim atque Carcanus nigrum, rubrum alioq. sub peregrino ponunt tanquam sub genere. Hos alij, vt Albertus, Tardius sui generis sepatatim faciunt. Vnde

40 fit, vt si quæ nobis huius generis avis in manus veniat, quæ nam dictorum scriptorum statuenda sit necessariò, nonnunquam dubitemus. Qui nigrum sub peregrino collocant, ij sanè non leuibus rationibus adducti videntur, inter quos Belifarius est, & Carcanus. Immo etiam vel Alberto ipso, qui tamen peregrinum quarto loco, nigrum verò sexto describens eos disparitate manifestè videtur, teste, ac iudice, non ineptè sunt opinati. Ita enim Albertus de nigro scriptum reliquit. *Figura ratione videtur hoc Falconem genus per simile esse peregrinis, & insuper, quoniam parentes in hoc genere filios coarctat peregrinari, à loco generationis suæ. Scribunt enim, & hos olim in montibus Gelboe, prope Babylonem, primum gentes, post à parentibus expulsos, aliò comragrasse. Vnde non minus, quàm prius illa à flauum genus, quod quidam solum propriè peregrinū vocant, peregrini nomine donandi videntur.* Et rursus, *Est autem in omnibus figura magis consideranda, quam color. Nam & Coruus & Monedula albas vidimus. Ingento quoq. & audacia peregrinos referunt, & si militer nutrix debent.* Tardius quoq. Falconem nigrū in insulis maris nasci testatur. Atqui eadē peregrino sunt natales, nempe Cyprus, Rhodus, & Creta. Nunc quod quispiã ambigere poterat, Carbonariū Germanorū, seu Falconem nigrū Alberti, eundē esse cum eo, quæ nos pro peregrino nigro descripsimus, ita probamus, quod tota descriptio Alberti, nostro adamussim concuenit, ne vel vnica reclamante nota, vti vitamq. comparanti facillè iquebit. Ita enim de suo nigro habet Albertus. *Sextum gradum nobilitatis possidet Falco niger, breuior quidem aliquanto Falcone peregrino, sed figura similis per omnia. Colore enim differt, quia in dorso, & exteriori alarū parte, & cauda tota fusca habet, nigredinē, & in pectore, ventre, & lateribus fuscam varietatē, (quæ nec pen ab alio colore faciunt lineæ fusca transversim ductæ) in facie autem guttas Falconarias habet prorsus atras, quæ circūsanātur quodā obfuro, & fusco pallore. Crura, ungues, & rostrum habet, sicut peregrinus.* Atqui i peregrino nonnunquã ad caruleū tendere pedes, ex pallido, sæpe ex si-

Dorsum.

Falconis
peregrini
fusci nota.
Falconis
peregrini
nigridi, cri-
ptio.
Magnitu-
do.
Caput.
Gula.
Rostrum.
Oculus.
Color.
Alæ.
Cauda.
Crura.
Coxæ.
Tibiæ.
Pedes.
Dignit.
Ungues.
Falcona-
rius.

30 miji pallore lutescere, omnes affirmant. Noſtri verò lutei ſunt. Verùm hoc loco ex Alberto querere lubeat, cum vt ipſemet docet, in ſpeciei diſtinctione, figuræ potius ſit habenda ratio, quam coloris. Et quoniam eadẽ eſſe huius nigri, cum Falcone peregrino figuram, habitũe fatetur, cur ipſe eos diſtinet? Mihi certè ijdem ſpecie proſus eſſe videntur, cum ob hanc, tum alias adductas rationes. Hoc tamen diſſerre vult etiam Albertus, quod niger ſtauo ſit breuior, Illa quoque, quam Ornithologus Falconis Carbonarij ponit eſſigiem, à noſtro, & Alberti nigro diuerſa videtur, quòd nullis in pectore lineis tranſuerſim diſtincta ſit, aut ſane male picta, Quinetiam quem alij Tunctanum ſeu Barbarum, vt etiam quem Tartarum appellant. Bello-nius peregrinis accenſeri ſcribit, quòd vix vllam inter eos differentiam obſeruarit,

L O C V S.

20 **V**El ipſum peregrini nomen apud nos hanc auem naſci negat. Natales Sardinia debet Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo. Qui verò nonnunquam in Italia capiuntur, nempe in ditione Ferrarienſi, necnon in agro Rauennate, vt acturbine ventorũ impulſi, hucque aſportati exiſtimandi ſunt. Nam ibidem minime naſci, vel ex hoc cognoſcuntur, quòd nidularij nulli vnquã, ſed ſemper, aut hornotini, aut ramularij, annoſioreſq. inueniuntur. Atqui hi ſunt natales indubij Falcones peregrini ſului, ſeu rubidi, qui oĩbus citra controuerſiã talis habetur. De nigro verò, vbi generetur, & vnde primũ ortũ traxerit, ita ſcribit Albertus: *Hunc Falconem Fridericus Imp. ſecutus ſcripta Gulielmi Falconarij Regis Sicilia dixit viſum aliquando in montanis quaris climatis, qua Gelboe vocatur, ac poſtea iuuenes expulſos à parentibus apparuiſſe in Salamina Aſia montana, & iterũ expulſos nepotes priorũ ad Sicilia montes perueniſſe, & ſic derivatũ eſſe hoc genus per Italiã. Nunc quidã in alpinis, & Pyrenais mōtibz reperitur, & in Germaniã quoq. aeriatũ eſt quãdã rarũ adhuc, Quæ ſi vera ſunt, & in Italia, Germaniãue quodã naſci, hi ipſi reuera, proprièq. peregrini non dicentur, niſi quatenus à peregrini ſunt pgnati. At quòd ad formã & ingeniũ attinet, vel ipſo Alberto iudice, nihil differunt. Quem nos deſcripſimus in agri Bononienſis collibus captũ ſcimus. Verũm nũ ibi natus ſit, an aliunde ventorũ vi importatus ambigimus. Quo verò loco nidos hoc Falconũ genus conſtruat, idẽ Albertus ex accipitrarij cuiuſdã peritiſſimi relato nos docet, hiſ verbis: *Dicebat exercitatiſſimus & veteranus hic Falconarius, qui in eremo alpium prope iuga altiſſimi montiũ multũ annũ habuiſſe at hoc Falconum genus in altiſſimis, & præcipuè parietibus montium nidos conſtrueret, ita vt nuſquam adeundũ locus ſit, niſi qui à cacumine montis ſubornatur per ſuũ longiſſimum, plerunq. genũ paſſuum longitudine, alias centum quinquaginta, alias ducentorũ, vel trecentorũ. Interdum verò, vel propter nimium interuallum, vel propter aſperitatẽ ſcapulorum, ne ſic quidẽ nidum adiri poſſe, & hãc ob cauſam vulgò locum generationis ignorari. Ad hæc ſapienter ſe viſiſſe parentes prædam pullis attuliſſe in ſpecus, & rimas ſaltum montium, & pullos adultiores à parentibus loco habitations ſuæ expelli propter cibi, & auium in iſtis locis penuriã, & pullos mox ad planitiẽ ſe conferre, vbi aues abun-* *Nidulatio**

40 *Cur peregrini dicuntur.*

quidẽ de ſtauo ſeu ruſſo dicta ſunt. Nam Carbonarios etiam in Germania, & alibi certò naſci volunt.

VOLATVS, VENATVS, INDOLES.

30 **F**Alco peregrinus rariori alarũ motu inſtar Lari, & conſeſtim, vix interpoſita mora ſublime volat. Quibus notis plerunq. à Montano diſcernitur. Hic, n. frequentius alas concutit inter volandũ, more Hirundinũ. Belifarius de vtroq. Falconũ peregrinorũ genere, *Venatio.* nempe tã rubido, quã nigro loquens, in quas duas ſpecies peregrinũ diſtinxerat, in hæc verba ſcribit. Nos omnes eodem volare modo, eodemque ferre videmus. Nam ſupra paludes altiũ volare ita dicuntur, vt Anates, Anſareſque, & quandoque cæteras aquatiles aues adun- cis vnquibus feriant, quum à ſublimes in prouum velociſſimè deſcendant, ac eo animo, viribusque, vt vnica poſteriorum vnquium percuſſione, mortuam per acra victam deſcendiſſe auem, quandoque conſpexerimus. Horum natura ad eò mitiſſima eſt, vt quodammodo iraciſi nequeant,

Indoles.

nequeant, ad hominumq. nutus magnitudine quadam animi potius, quàm inedia aucupentur. Quippe venatorum ingenio, arteq. instituuntur, eorumq. vocibus, ac nutibus adeò obtemperant, vt (si macilentum non sint) enixissimos auium volatus, altissimosq. aggredi posse, venatores afferant. Nutriendi sunt delicatius, & ea corpulentia conseruandi, qua, dum capiebantur, reperti fuerunt, vt velocissimarum etiam, magnarumq. auium pugnam audacius, fortiusq. aggredi non expauescant. Sic etiam morbi, qui ferè ob macilentiam euenire Falconibus solèr, cauentur. Sitam esse efficere venatores voluerint, vt Falcones peregrini persequantur, & capiant Ardeas, vel alias huiusmodi aues, quas spontè alioquin persequi non solent, fame nimia, cibiq. parcitate, & abstinentia ad hoc inducendi sunt, nec in solitis earum vocibus terreatur, nec ineptam, magnam, & turpem eorum formam, lethaleq. rostrorum ictus pertimescant. Hoc vt facilius consequatur venator, ter aut quater per interualla Ardeæ viæ Falconum manibus atrectandæ, ac deplumandæ sunt. Curandumq. est, vt passo leuioribus cibis Falcone, bombycinella offula, plumeauè saltem vesperi, si postridie venandum sit, solentius offerantur. Hæc omnia Bellifarius. Tardius tamen, cum maximè, qui ex Creta aduectus est, fortem & strenuum esse, Grues capere, Anates & Anseres syluestres, Mergos, & reliquas Aues aquaticas, item Tardas aues, Ardeas, Leucorhodos, seu Pelecanos, Phasianos, Perdices itè, reliquasq. minores Aues, afferit. Ex peregrinis verò idem Tardius inquit meliorem esse nigros ex Alexandrinorū sententia. Verùm hoc forsitan accidit, quòd rubri apud eos frequentiores, quàm nigri sint, vel quòd alibi quàm domi nostræ nata, ac peregrina semper nobis magis (quæ est humani ingenij curiositas) arident. Ita quoque Bellonius Cretenses optimates suis, & apud se natis Falconibus, qui tamen apud nos plurimi sunt, cæterisq. præferuntur, parum delectari refert, alienisq. nempe Africanis, quos Barbaros vocant, magis affici. Hic niger, inquit Tardius, nutriendus est, ita vt mediocris inter obesum & macilentum sit. Carnem madidam ei ne dederis, nisi superior fuerit. Manu gestato crebrius, quàm alios Falcones. Benignè tracta, nec ultra quàm ei gratum est, fatiga. Aquilam ne videat caue. Alioquin enim non ampliùs aucuparetur. Cura etiam, ne pennæ eius contrectentur. Quum ad prædam cum proiecis, vide ne cum lædas, sic enim animum, & alacritatem, amittit.

Vt Ardeæ capiat.

QUANDO ET QUOMODO CAPIATUR.

Peregrinus, inquit Tardius, inter peregrinandum mense Septembri capitur in Cypro, & Rhodo insulis. Albertus verò eorum, quos in summis alpiū iugis habitare dixerat, triplicè capiendorum artem exponit, his verbis. Capiuntur autem hi Falcones tribus modis, quorum duos ipse vidit, tertium ab Eremita idè audiui. Primus & vbiq. cõmunis modus est, vt rete disponatur patulū, ita vt faciliè conuertatur cū chorda seu fune super id quod intenderit auceps. Ceterū ante rete extenditur chorda, id est, restis, cui alligatur Lanarius rubeus, què vulgò Suceimer vocant, & ad chordam dependentè ad eā extenso alio fune diligenter alligatur auis, vel lancum, aut pilosum quidpiam simile aui, ita vt quando funis extēsus trahitur, & conuertitur ab aucepe, Suceimerius seu Lanarius videatur auem insequi ad prædandum. Videns autem Falco, qui fortè peregrinatur, hunc gestum auis, seu illius; quod auem esse putat, motū chorda sapius concussa factum, cum impetu descendit, vt prædā Lanario eripiat, & sic deceptus irretitur. Sed alter multò melior modus est: Ligna duo instar crucis componuntur, & super extrema eorum curuantur duo alia ad semicirculorum speciem, & extrema circulorum insiguntur extremis lignorum, & inter illas quartas arcuum circulorum alia ligna curuantur locum interfectionis crucis vniuentia, donec non nisi ad tres vel quatuor digitos distiterit inter se ligna. Tum singula ligna implentur laqueo à summo vsq. ad imum. Debet autem fieri hoc vas ad altitudinem septem, vel octo pedum, & ad latitudinem quinque vel sex pedum. Tum collocetur in eo cauca sex pedes alta, ita vt pede vno distent latera vasorū inter se, quū vnū esset in alio. Et in interiori sint ligna trabium instar, sibi inuicem ab imo vsq. ad summū imposita, & aues in eodem sex, vel septem includantur, quæ per trabes continuo ascendant, descendantq;. Oportet autem hoc totum fixum, & immobile esse super muro, vel porta, vel in campum liberè. Sic enim Falco, qui peregrinatur, conspectas aues dum conatur prædari, capitur laqueo, & hoc modo vidi capi Falcones optimos. Ceterum Eremita ille, cuius mentionem feci, reti extenso, & aue ante id alligata absq. Lanario, hoc genus Falconum quotannis se cepisse aiebat, Falconem enim audium prædæ seipsum in rete præcipitare. Hactenus ille.

*Primus capiendi modus.**Suceimerius. Lanarius. Secundus modus.*

DE FALCONE SACRO. Cap. II.

NISI Falconi peregrino vel ea potissimum ratione, quòd, etsi mediocri corpore, paris tamen sit cum maximis Falconibus audaciæ ac roboris, vt de cæteris dotibus nihil dicamus, primas dedissemus, hæc sanè vel communibus omnium suffragijs Falco Sacer merebatur. Fuisset certè etiam à nobis cæteris omnibus præpositus, si non & aliorum, & nostra, nec veri expertus suspicio, è vero & genuino Falconum cursu submouendum arbitra retur, & Aquilis forsasse potius annumerandum, cum colore & magnitudine, & robore, nec non ingenio, ipsi cum his plurimum conueniat, vti qui historiam eius attento animo lecturus est, faciliè liquebit. Quoniam tamen authorum vulgus, nec non accipitrariorum communem ei cum Falconibus nomen fecit, in horum numero & nos, & quidem secundo ponendum putauimus. Neque enim cæterorum Falconum cuiquam tantum animorum aut roboris est, vt Capreolos, & Hinnulos capiat, quod de hoc solo perhibetur, quamuis & hoc ipsum Aquilæ naturam sapiat.

SYNONIMA.

Recentiores maximum, & fortissimum quoddam Falconum genus Sacrum nominant, quia, vt Ornithologus sentit, ab omni auium genere, etiam ab Aquila timetur. Quæmadmodum veteres sacrum serpentem nominarunt, cuius conspectum reliqui omnes fugerent: & sacrum piscem, qui à nullo læderetur. Nisi quis sacrum, vel Græcorum imitatione dictum maist, quasi hierica, id est, Accipitrè per excellentiã, vt poetam pro Virgilio ponimus, vel à corporis magnitudine, viriùq; præstantia, Ornithologus hæc Perotti verba esse ait: *In Accipitrũ genere præstantiũ, quos Græci Hiericas, id est, sacros vocant: quasi verò (ait idè) Accipiter generis nomen sit, hierax speciei, cum vtrumq; vocabulum ex æquo pateat, & idem omnino sit Græcis hierax, quod Latinis Accipiter. Genus hoc (inquit Albertus) quod sacrum vocant, Symmachus Britannicum, aliqui Aelium, vel potius Aelyon, quasi aereum Falconem, aut fortè à Gallica voce, qui Aquilam vocant aigle, vt Ornithologus coniecat. Alij Aeriphilum quasi Falconem amantem aeris. Amat enim volatum in aere sublimem. Quæ quidem nominis ratio Belisario arridet. a Bellonius Gallus Accipitrum numero adijcit, quod propriè Sacre vocant Galli, nihil proculdubio ab hoc Falcone diuersum, quod perperam ab illo Buteonem putari suo loco notauimus. Vnde de hoc eodem, isthoc etiam loco meritò agendum. Nam Bellonius inter Accipitres eum posuisse videtur hac ratione, quod Aristotelis Triorchia, seu Buteonem, Accipitrum præcipuum suum Sacrum esse opinaretur, quamuis perperam, & inconsideratè admodum. Cum enim ipsemet Sacrum Falconi peregrino viribus æquiparet, omnium præstantissimo, & aues aquaticas magnas plerumq; immò & lepores eũ capere asserat, quomodo quæso Buteo erit, qui præ ignauia vix ullam auem venatur, muribus & ranis ventrem teste Aristotele explens famelicũ. Quinetiam idem ipse c Bellonius Sacrum suum Falconem vocat, quo nomine Accipitrum nobilissimos venire constat propriè. Quauis si etymi ratio consideretur, generalem magis possit etiam obtinere significationem. Germani hunc Falconem peregrino vocabulo Sacker, aut Sockerfalck vocant, vernaculo verò Kuppel, quasi copulatos, fortè quòd venaturi plerumque bini volent. Quidam ineptius Stocker dicunt, nisi Aquilæ speciem Stockarn, id est, truncalem Alberto dictam eo nomine designent. a Auicenna Falconem Sacchari nominat.*

G E N E R A.

Falconis Sacri Tardius tria statuit genera, & priora duo maiora, quæ hinnulos, capreolos capiant. Sed quod tertium recenset, peregrinus esse videtur, quem tamen alibi, partim sibi constans, Sacro minorè facit. Ea varijs nominibus barbaris vocat. Verba eius, vt lectori integrum de re sit iudicium, subiungam. Primum (inquit) vocatur Seph, secundum Babylonios & Assyrios. Hoc inuenitur in Aegypto, & in parte Occidentali, & in Babylone. Capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur Semy, à quo Gazella (sic Gallicè Calone vocat) parua capiuntur. Tertium Hynaire, & peregrinus ab Aegyptijs, ac Assyrijs, vel commens

*Etyymum.
Sacer serpens.
Sacer piscis.*

*Aelius.
Aelyos.
Aeriphilus
a Lib. 2. ca.
14. de Aui
bus.*

Bellonij error.

*b 9. Hist. c. 2
c L. 2. c. 13*

*Sacker.
Sockerfalck.
Kuppel.
Stocker.
dl. 2. c. 245
Sachari.*

Seph.

*Semy.
Hynaire.*

commeans (vulgò Gallicè de passaige) quoniam nescitur, vbi nascatur, & quotannis com-
meat Indos, aut meridiem versus. Atqui paulò post subiungit. Sacer dictus maior est, quàm
peregrinus. Hæc qui volent, & poterit, conciliet. Ego duo potissimum peregrini genera inue-
nio. Vnum maius, quod Albertus Aquilæ comparat, & fortassis Aquila est. Alterum minus,
quod peregrino magnitudinè par, at etiam superius, tam Tardius, quàm Carcanus faciunt.

F O R M A.

Primum genus apud Albertum, sed strictim descriptum, reperimus his verbis: *Primum*
genus nobilium Falconum, nẽpe sacrum magnitudine est Aquilæ, (vel paulò maiore) Crura ei
crassa, & nodosa (vngues, & crura maxima) Immo vngues crudeliores, & immaniores, quàm
Aquilæ (pennæ ruffæ, vel subruffæ) aspectus terribilis, oculi valdè flammei, ex citrino colore ad ru-
brum declinantes, caput magnum, rostrum quoq. magnum, & fortissimum, iuga siue complicationes,
alarum maxima, cauda longa, & huic quædè soli in Falconum genere. Ab hac descriptione non parùm
sanè Fridericus Imperator discrepat, hunc in modum de sacro Falcone scribens: *Sacri scõu,*
dum formã membrorũ se se habent, approximant Gyrfalconi in magnitudine corporis, cæteris quidem
Falconibus maiores sunt, sed Gyrfalconibus minores. Quod si verum est, Aquila multò minor erit.
Dicendum itaque aut Imperatorem aliud genus Sacrum appellasse, aut Albertum de minimo
Aquilarum genere loquutum fuisse, quod tamen Gyrfalconibus meo iudicio etiam maius est.
Verùm & reliqua quæ addit, ab Alberti descriptione diuersa sunt: ita. n. profequitur, *habent ca-*
put magnũ, rotundũ, rostrum breuius (magnum Albertus) corpus subtilius & longius in proportione sua,
alas longiores, caudã etiã longiorẽ, pectus minus carnosum, & vnius dẽsum respectu sui corporis, quã
Gyrfalcones, digitos pedũ habent breuiores. Sacrorum è colore temperiem indagans Belisarius, ex
pennarũ colore leuitatè argui tradit. Ad ignis similitudinè pennati sunt. Bilis. n. colorè in pen-
nis, inquit, præferunt. Quare calidi cordis esse putandi sunt, irasciq. nimium, si præda fraudari se
aliquo modo senserint, magis quàm alij solent. Vnde acres potius dicendo putamus, quos
alij sacros, alij aereos aut acinos, aerophilos alij vocant. Inter posteriores Bellonius hanc, &
curtã quidè descriptionè adfert, inquit: Sacer hic fœdioribus, quã ulla alia quæpiã auis rapax,
aspectu pennis integrit. Colore enim sunt inter ruffum & fuliginem medio, Miluinã simili-
limã. Breuius est cruribus, tibijs, pedumq. digitis cæruleis, hac parte non nihil Lanariũ refe-
rens. Ampliorem Carcanus Vicentinus ponit his verbis: *Falcones Sacri dicti, peregrino etiam*
grandi maiores sunt. Hisce caput est admodum canum, vertice plano, simillimum capiti Mil-
uorum, quibus cauda est bifurcata. Oculi nigri, magni. Rostrum cæruleum, nares exiguæ, vt
plurimum. Corporis statura plerumque oblongiuscula, maculæ pectoris fuscæ, vt dorsum,
alæq. superiores quoque, femora interiora alba. Cauda maculis semicircularibus phascolorum
figuram, aut renem ferè experimentibus, varia est & longa. Alæ item magnæ, & oblongæ.
Nares. Crura, pedesq. tota ferè coloris cærulei, verùm cætero corpori comparata, non admodum ma-
Rostrum. gna. Hornotini, vulgò Sorimodicum ab his, qui plumas mutarunt, differunt. Hi enim eas, qui-
Statura. bus pectus variat, notas paulò nigriores, ac rotundiores hornotinis obtinent, pedes quoque
Color. his nonnihil albescunt, & quibusdam aliquanto luteo maculantur. Omnibus quoq. ferè dor-
Cauda. sum ruffum ad cinereum tendit, vt Turturibus. Quibusdam tamen tam hornotinis, quam his
Ala. qui plumas veteres exuerunt, dorsum cum alis superioribus nigrescit. Ita vt arduum sit, & dif-
Crura. ficile, nisi artis admodum perito, eos dignoscere. Hactenus Carcanus. Fridericus Imperator ex
Dorsum. formæ bonitate, & proportione in sacris Falconibus (quos meo iudicio, vt antè etiã monui,
Hornotini non agnouit) & pennarum pulchritudine haberi non posse dilectum asserit: quòd pulcher-
rimi aliquando visi sint, non admodum veloces, & è contrario desermes, ac indecètis propor-
tionis veloces, & pulchros, bonitatis laude superent. Tardius rursus Falconem sacrum eum
præferendum tradit, cui color rubicundus, aut ruffus, aut incanus, (quem griseum Galli dicunt
Ex Tardi
uo de/cri-
psio. amplus est, quod in paucis Sacris reperitur: Digiti crassi, & colore ferè cæruleo diluto.

LOCVS NATALIS.

Difficillimum, inquit Bellonius, reperire est, qui huius avis nidum sibi visum asseuerare, *Nidus.* queat. Galliae sanè aduena est, & alienigena. Putat nonnulli accipitrarij ex vltima Scythia, nempe Tartarorum, & Ruthenorum oris ab Oceani plaga aduētare. Cùm vero certa anni tempestate victus quærendi gratia, meridiem versus proficiscitur, ab aucupibus interceptitur, qui insidias illi obseruato aduētū tendit in diuersis, quæ iter facit, maris Aegei insulis, nēpe Rhodo, Carpentis, Cypro, Creta, Naxia. Belisarius verò refert Maximilianū Cæsarē è suis quosdam ad extremos Sarmatarum (Polonos nunc dicimus) fines exploratum misisse, & hoc genus auium è proprijs nidis ad se deferrent. Quos quidem in illis locis in arboribus non proceris nidulari inuenerunt. Vnde facilè conijcitur (inquit) non paruis, sed magnis tantum auibus eos vesci, & insidiari. Quanquam venatores quidam nonnullas aues hanc ob causam in sublimi minimè nidificare existimant, quòd omnis generis cadaueribus vesci solent. Contra, verò Paulus Iouius de legatione Moscouitica scribens: *Ad Inngros*, inquit, *Vgolicosq. per asperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimi Falcones capiuntur cū alijs, sū Sacri & peregrini dicti, quos antiquorum Principū luxus in aucupijs non agnouit.* Idem de his ipsis fortasse alibi ita scribit. *Pecerra regio apud Moscouitas Falcones mirificos prabet, qui non modo Phasianos. & Anates. sed & Pecerræ. & Cygnos. & Gruas cōsecantur.* Albertus quoq. contra Belisarij opinionem, aërophylum nidum in *gio Falco-* altissimis montibus cōstruere scribit. Quin & Falcones Sacros magno admodum numero è *ta Venetia* aduehi testatur Carcanus, vbi mercatores quidam stipendio ad hoc conducti à *nis mirificis abūdas* Christianissimo Galliarum rege huic innumerabiles penè quotannis coemptos transmittunt, quod ijs in venatione frequentissime vtatur.

VOX VOLATVS.

Vocem eius Albertus terrificam uocat, & metum alijs auibus incutere, sed rarò admodum clamare, altissimeq. volare testatur, adeò vt etiam nubes transcendere dicitur, è qua altitudine aues interemptas deijcit, quæ delapsæ nonnunquam in terra reperuntur, sed vnde ceciderint, aut quomodo perierint ignoratur, quòd in tam sublimi loco aëriophylus videri nequeat. Diutissime præterea volat. Prædam nonnunquam ad trium, aut quatuor horarum spacium persequitur. In summa Sacros Accipitres Belisarius omnium volacissimos ex multorum opinione asserit. Porro Sacros è nidis abductos non adeò volaces, vt eiusdè generis cæteros reputari, docente experientia, idem tradit.

VENATIO. FEROCIA. ANIMI MORES.

Tanta huius Sacri Falconis est potentia, & tam corporis, quàm animi virtus, vt Alberto authore, nulla auis adeò magna sit, quàm non statim deijciat, nec vnà tantū, sed quotquot habuerit obuias. Caput etiā Capreolos, & hinnulos, quorum oculos, & cerebella vnguibus dilacerat. Capreolis, in quos visū defixerit, insidet, & cerebrū capite perforato excutit. Adeò verò Aues omnes vires eius inuictas exploratas habere videntur, vt eodem Alberto teste, sub ipso, id est, in eius conspectu, nec Aquila quidè volet, multò minus alia quæpiā auis rapax, præ eius timore, sed statim vt viderint Sacrum, reliquæ quotquot sunt aues, ad loca arboribus condensa, vel ad terram refugiunt, & manibus capi se potius permittunt, quàm in aërem patientem redeant. More Falconum cæterorum bini volare, vnaque cum socio venari consueuerunt, immò & terni, vt ait Belisarius, præsertim quum aliorū generum rapaces ignobiles persequuntur, vt Miluos, & huiusmodi alias. Huius reddens rationem, nam, cùm vnguibus sint paruis, inquit, (quod Falconi Sacro minus competere, cui ex Alberto vngues, quam Aquilæ immaniores ante tribuimus, & reliquæ eius corporis vastitati malè respondens, adeoque indignum videtur) hostisq. fortior, & ad volatum persistens nimium (neque hoc præcedentibus ex Alberto allatis, vbi auem quantunuis magnam nullo negotio superare Sacer dicitur, consonat. Vnde forsitan de alio quopiam Sacri Falconis genere loqui Belisarius, verbi gratia, qualem Bellonius describit, putari potest) mutuo auxilio, vt alter alterum iuuet, necesse est, & maxime si Milui nigri eis capiendi sunt. Sunt enim Miluorum genera duo, quorum alterum temperate nostra regale, alterum nigri appellamus. Nigri robustiores sunt, ita vt quamuis ad ter

ram vsque capti, & à Sacris (vt aiunt) Falconibus circumacti per aera descen dāt, à Falconum tamen manibus quandoque euadunt. Qui quoniam cauda vtuntur in cælo (aere flexili (gu- bernandi artem monstrantes in profundo) relicti in terra Falconibus (qui propter aeris densitatem huius generis Miluus amplius persequi nequeunt) in aere iterum soluti è Sacrorum vnguibus elabuntur. Qua de causa indignati Falcones dimissa præda, inter sese rixari ac se-

*Ne sibi ip-
sis impu-
gnis quid
agendum
Amor er-
ga canes
& aminū*

se inuicem ferire sæpius vili sunt, adeo quidem ut aucupandi animum abieciſſe viderentur. Quod ne cōtingat, iniuriæsq. Sacri obliuisci possint, omni cura studendum venatoribus est, vt simul unā Sacri nutriantur, simulq. sedcant, & quiescant, simul quā à venatore ad velleendum inuitantur, instrumento volubili, auis speciem præferente resideant, vt communi carnis pa- bulo nutriti sociatim possint. Nam & alioquin sponte, inquit Albertus, cum socio præstan- tius venatur, quanquam solitariam etiam probè venationem exerceat. Hominem, & canes venaticos amat, ac coram eis venari videtur lubentius, tanquam vires suas illis ostentare velit.

*Scapus pin-
natus.*

A domino postquam dicituratus est, nunquam recedit, prædamque omnem illi reponit. Quamobrè nobilissimus cicuratur. Si verò aliquando reuocandus erit, id alta & sonora voce, & planè stentorea faciendum est. Nam & altè, & procul volat, & reclamatorum (ita vocat Albertus scapum pinnatū, quod accipitrarij reuocaturi Falconem manu seu pugno solent prætere,) magnum admodum requiritur, quod è longinquo videri possit. Et licet statim reuocatus non redeat, non est cur idèd metuas, neque enim periculum vllum est non rediturum. Solet enim sua sponte ad domicilium reueri. Frigoribus, ventoq; & imbribus, vt affert Belisarius, maxi- mè omnium rapacium resistit, cui & Tardius attestatur, laboris omnium patientissimum esse scribens, tractabilem etiam & mansuetum. Quamobrem nec mirum & Ferdinandum olim Siciliæ Regem huic venationi potissimum delectatū fuisse, quoniam ventis, ac imbribus prohiberi non possit, & quod plurimum generum auium capiendis inhiaret. Prædatur præter alias, aues maximas, vt Anseres syluestres, Grues, Ardeas, & in primis quadrupes syluestres, vt Capreolos, leporesq. & id genus alia Vnde Marchio Mōtherculeus, vt memorat Niphus, tertiu

*Quas aues
venitur.*

30 Aquilæ genus ab Aristotele descriptum, Falconem hunc Sacrum, quem quidam Hierofalcum etiam nominant, esse credidit. Neque fortè ineptè, cum & montes sylvasq; colat, & lepores capret, & colore nigricet, vt Valeria Aquila. Alijs tamen; vt Ornithologo magis placere vi deo, ad Chrysaeton reducitur, & maiori forsitan ratione, in quo plumæ ex ruffo ad nigrum vergunt. Albertus sanè non incongruè Falconum hoc genus regale vocat. Hinc Tardius faci- lius crediderim, qui inquit, Falconem, vt aiunt, Sacrum cibos crassiores faciliè coquere. Solet enim Aquilarum præsertim ventriculus vegeto, intenso, ac quidvis conficiete calore esse præditus, Albertus tamen, quod mirū videatur, nutriti eos, inquit, delicatissimè oportet, cibo semper recente, & præcipuè cordibus, cerebellis, & sanis carnibus, quæ ita recentes sint, vt ab ani-

*Niphi sen-
sentia de
falcone sa-
cro.*

30 mantis vitali calore adhuc caleant. Cibi uerò, addit tantundem ferè consumunt, quantum Aquilæ. Eidem Alberto Belisarius quoq. repugnare uidetur; cum inquit, inuicti sunt aliquan- do Accipitres Sacri animalium cadaueribus vesci. De altero uerò minore, ut credo, Sacri ge- nere Bellonius scribit, alitem esse generosi ad nonolum animi, & Falconi peregrino in robotis æstimatione ab accipitrarijs assimilari. Et quamuis sublimis adeo sit uolatus, inquit, ut ad Miluum in æthere insectandum, adoriendumq; emitti soleat, nihilominus etiam ad uolatilium aquaticarum, aliarumq. campetrium auium, & Anserum ferorum, Otidium, Tetracum, Phasianorum, Perdicum, & Leporum etiam, atque adeo ad omnis minorum animalium, quæ uenatu persequi solemus, generis capturam institui apprimè idoneus. Etiam si ob raritatem pau- cis, præterquam Principibus usitata sit venatio, quæ per Falcones Sacros instituitur: in eorum tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hic ex Carcano rationem transferam, qua in

*Falco ve-
galis.*

40 tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hic ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potissimum capturam adhibentur (nam in Anatibus capiendis horum vllum esse usum, ut nec Gyrfalconum, aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idque una cum Falcone peregrino. Modus quem obseruant, ferè talis est. Conspicte Grue, accipitrarij Falconis peregrini capitium nonnihil laxat, & quàm proximè fieri potest, ad Gruem accedit, si-

*Aquilarū
uentricu-
lus.*
Cibus.

40 De Sacri Falconis minori ge- nere Bello niji opinio.

*De Sacri
Falconis
minori ge-
nere Bello
niji opinio.*

50 tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hic ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potissimum capturam adhibentur (nam in Anatibus capiendis horum vllum esse usum, ut nec Gyrfalconum, aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idque una cum Falcone peregrino. Modus quem obseruant, ferè talis est. Conspicte Grue, accipitrarij Falconis peregrini capitium nonnihil laxat, & quàm proximè fieri potest, ad Gruem accedit, si- mulatq. hæc subuolat, dempto capitulo seu cucullo illum ad persequendum Gruem emittit. Deinde emittuntur duo tresuè Falcones Sacri, qui statim rectà peregrinum per aera sequuntur. Hic enim ut Sacris uelocior, uolatuq. agilior, proximis semper Gruui imminet. Quoniam uerò Grus minimè prælium cum Falcone inat, ac Ardeæ solent, sed semper fingere solet, qua- re peregrinus tandem illum affectus bis teruè rostro uellit, ac ferit, donec adiutricibus sacris deuictus, in terram præcipitetur. Hisce extemplò suppeticas latari accurrunt accipitrarij, qui Gruis rostrum in hummum defigunt, cruraq;, ne quid auis illis lædat, perfringunt. Deinde omnibus simul Falconibus ex Gruis cerebello, ossibus, medulla, corde appant ferculum, (sup- pam illis uocant, sed pifculum ex illo peregrino concedunt.

*Vi Gruis
capiat.*

DE GYRFALCONE. Cap. III.

ANIMI, corporisque magnitudine proximus Falconi sacro, merito Gyrfalco æstimandus est. Hic enim non minus, quam ille cæteris Auidis terrorem, vel solo etiam conspectu incutere dicitur, & Aquilam quoque audere adorari. Vnde fortasse factum, ut nomen Herodius, quod alij Aquilarum principidant huic quoque datum à nonnullis sit, Verùm cum omnium testimonia Aquila sit minor, & reuera omni ex parte Falconis naturam referat, nempe colore, actis, voce, figura denique, iatque Falconi sacro hoc ipso cedere cum æquum est, quem Aquilæ, quam Falconi similiorem antea diximus.

*Herodius
cur Gyrfal-
cus dicitur*

SYNONIMA.

Nobilis huiusce Falconis nomenclaturam alij aliter proferunt, scribuntque. Nobis cum maiori tam scriptorum, quam gentium parte Gyrfalconem appellare visum est. Peregrinũ enim hoc avis huius nomen, nempe Tutenicum putamus, & cuius rationem frustra è Græco, aut Latino sermone petas, quod pleraque nationes, tanquam cõe vsurparunt. Etenim si Hierofalcum dixeris, quod nomen Falconi sacro competit, amphibologiam induces. Video tamen hoc Ornithologo placere, qui Hierofalcum ceu Græcæ originis vocem, quasi sacrum Falconem dicas, cum à Paulo Iouio scribere mouit, quod nomen magnitudinẽ, & vires mereri dicit, non minus, quam antecedentẽ, quem sacrum Latine nominamus. Sed & alia ratione Hierofalcum fortẽ vocatum suspicatur. f. Herodius, id est, Ardeas, capiat. Vnde fortasse etiam Herodium cum vocasse recentiores existimant, cum Herodius tamẽ (vel potius

*Hierofal-
conur ut-
rius,
a n lib. de
leg. Moy. co-
uillar.*

Herodius sine aspiratione) non Falconem Ardearum venatorem, sed Ardeam ipsam significet. Ego potius ob similitudinem, quam cum Aquila Regia, seu Chrysaeto gerit, quem Albertum secuti barbari, Herodium, tanquam Auium heroem, ut ipse somniat, vocant, ab non admodũ Latinis hominibus nuncupatum putauerim primum, quorum vocibus etiam posteri lingua politoris vti coacti sunt, si intelligi voluerint, melioribus destituti. Ita Iouius Herodium Falconum genus nominat, quod tamen apertè ab Hierofalcone separat. Qua de causa, incertum, nisi quod simile vero est, Falconis nomine, quod quibusdam nationibus valdè generale est, omnemque ferè auem rapacem, cuius in venatu vsus est, significat, etiam Aquilam principem comprehenderit. Alioquin tanquam Auium historię non admodum peritus nomen quorundam, non exactam omnino retentionem habuisse putandus est. Verba eius in capite de loco ponemus. Hac igitur posteriori ratione alij Hierofalcum, alij Hierofalconem scribunt. Priores verò, quos sequimur nos, quidam Gyrfalcum nobiscum, quidam verò, inter quos Albertus, & Volate rranus, tanquam si Latine esset originis, Gyrofalcum dictum putant, nempe à gyro, & circuito, quo inter volandum vitur prædam circumagat. Ornithologus inter cæteras coniecturas Gyrofalconem, quasi Agyrofalconem fortasse dictum putat, deriuatione nominis Italica, etsi Italus ipse non sit, eadem nempe ratione, qua Hierofalco ab Herodius, id est, Ardeis capiendis dictus videri possit. Itali enim Ardeam Agironem vocant. Atqui Paulus Iouius Hierofalco Ardearum hostes speciatim cognominat. Sunt qui Grifalcum dicant, ut Paulus Venetus, fortasse quod ei cum Gryphe rapacitas, audacia, & robur penè sint paria. Nobis verò Gyrfalco nomen præ cæteris arridet. Hoc enim plerisque vsos videmus, aut alijs, etsi non nihil variantibus, ab his saltem sine dubio detortis vocibus, cuiusmodi sunt Gyrofalco, Girifalco, quæ omnes ab hac dictione, Girfalco, deriuantur, cuius à Germanis petita est origo. His enim præsertim inferioribus, gir, siue gier, auidum, rapacem, voracemue designat. Vnde Vulturem inter Aues immantissimæ voracitatis volucrem, Voghel gier, id est auem auaram, rapacem, & edacem nuncupant. Hunc verò Falconem, aut quod instar Vulturis magnus sit (qua de causa, & alio nomine ipsi Grofferfalck, id est, Falco magnus dicitur) aut quod ob eam, quam passim in omnes Aues exercet læuitiam, auari, & rapacis nomen, non minus, quam ille mereri videretur. Non absimili ratione isdem Gerfalck quoque (Eorum. n. idiomate Ger, appeto, concupisco, seu etiam congreco, corradouẽ) significat. A Germanis suum vocabulum Itali Girifalco, & Galli suum Gerfault mutuati, vel hoc nomine dici possunt, quod horum nomen etymologia apud eos solos explicari possit. Moscouitẽ hos Falcones, si modo ijdem sunt) Kretæ vocant. Poloni Byalozor. Ea sanè quam adduxi Gallicis nominis ratio plus verisimilitudinis in se habet, quã ea, quã Bellonius adducit, Vult Gerfault dictũ quasi Gypsfalco. Gyps autem Græcis Vultur est, quod nimirum, inquit, inter rapaces post Aquilam facillè sit ferocior.

*Falconis
noti omnes
Aucra præ
ces compre-
hendi.*

Gyrofalco

*Agyrofalco
Agirone.*

*Grifalco.
Girfalco
cur sic di-
ctus.*

*Gir, auo
Gier quid.
Groffer-
falck.*

*Gerfalck.
Kretæ.*

*Byalozor.
L. 2. c. 6*

*Bellonij er-
ror.*

simus, adeò se harum vocum allusione captum, & similitudine deceptum penè affirmans, vt 10
Girfalcum Gypaeton staturus fuisset, nisi huius ignauia obstitisset, quò minus eius nomen, ita
generosæ indolis aui accommodari posset. Ad hæc maior similitudo inter has duas dictiones
Falcon. Gerfaut, & Gerfalck auribus percipitur, præsertim cùm Galli Falcum, Faulcon, dicant. Acce-
dit vocum huic consonantiæ naturæ, & indolis concordia, quæ magna est Vulturis, & Girfal-
Gyr ci, Gypaeti verò, & Girfalci nulla. Quamuis, vt diximus, sua sibi per se Girfalso stat nominis
ratio, etsi ad Vulturem, quem Gyr Germani vocant, minimè referatur. In eo verò magis pec-
cat Bellonius, quòd hunc Gallorum Gerfaut, seu Girfalcum Aquilam Anatariam faciat.

F O R M A.

*Li. 23.
c. 6.*

Girfalcus, inquit Albertus, figura, colore, & actu, idest, moribus, & voce, omnino na- 20
turam Falconis refert, maior Asture, minor Aquila. Belisarius hosce, vt inuenit sa-
pientes, ita cæteris Accipitribus aspectu pulchriores esse scribit. Nam præter spe-
culosam corporis formam, eo standi modo, inquit, erecti manent, eaque membrorum cõpositio-
ne, i. habitu, ac gestu, hominum oculos ita delectant, vt quandam aucupandi maiestatem præfe-
ferant. Idem Albertus testatur, quem inquit; Solet autè præ cæteris Falconibus erectus, & pen-
sibus benè compositis stare. Quem verò nos hic damus Girfalcum ad viuum, & verum exèpiar
illius, quem olim in aula Serenifis, Ferrariæ Ducis Alphonfi vidimus, primùm nativum suis color-
Girfalci
notis de-
scriptis.
ribus depingi, deinde exculpèndū in tabula lignea delinearier exactè corauimus, idq; primūm
eo situ, quò dorsum spectatori obcurrere, atque intorto collo in tergum respicere viderur.
Sed quoniam hæc icon verum, & nativum eius positum, quo erectus in pedes, decora admo-
dum statura, habitusq; corporis pulchrè cõposito, præ cæteris perticæ, cõtouè aut Accipitrii
pugno insistere ab omnibus perhibetur, minus exactè exprimit, ideò alteram diuerso gestu, &
penicillo, & celtæ stylo effingi voluimus. Noster enim potissimus scopus est, eas rerū naturæ
imagines ob oculos spectatoribus ponere, quæ doceant potius, quàm delectent. Huius igitur
Girfalci talis erat figura: Vertex ei erat complanatus, ac fessilis colore cinereo. Rostrum cras-
Vertex.
Rostrum.
Oculi.
sum, validum, breue, cæruleum, vncò modico, sed acutissimo, ac robusto, subcæruleo, deorsum
incuruatum. In oculis nigerrima pupilla, iris cærulea, cæruleo quoque circulo ambiente con-
spiciebatur. Dorsum, alæ, venter, cauda, alba erant, verùm tergi, alarumq; plumæ penè singulæ
nigra macula notatæ, quæ cordis quodammodò figuram æmulabatur, insitar oculorum in cau-
da Pauonis. Alarum remiges, propè extremum apicem nota maiori, ac longiori nigra ornan-
tur, quæ tamen margine, seu limbo albo clauditur. Alæ admodum longæ, adeò vt parū abes-
set, quin ad extremam vsque caudam pertingerent. Gula, pectus, & venter pura tingebantur
albedine, nullis maculis resperfa. Cauda non admodum lōga, immò respectu sui corporis, nec
non cæterorum Falconū breuifuscula potius, quòd èt Albertus notauit, notis nigris tràsuerfim
Ala.
Pectus.
Cauda.
Tibia.
Pedes.
variegata. Tibiæ, & pedes colore cæruleo diluto. Tibiæ crassæ, robustæ. Pedum digiti oblongi,
validi, latè expansi, tabellarum continua serie per totum intecti. Iconè sequens pagina dabit.

Hanc descriptionè probè per omnia conuenire video cum his, quæ ab alijs authoribus spar-
sim traduntur, de hoc ipso Girfalso, nèpe ab Alberto, Belisario, Tardiuo, Carcano, Bellonio.
Cùm autem nullus horum, immò ne omnes quidem simul perfectam eius descriptionem dede-
riūt, hæc instar omnium esto. Vnum discrepare inuenio, sed obsecuri nominis scriptorem a no-
nimum, auctorem libri de rerum natura. Hic enim in hæc verba scribit. Girfalso siue Hero-
dius auis inter omnes nobilissima est, parui corporis, respectu alarum eius: colore cæruleo, ma-
xima tamen sui parte corporis ad albedinem declinans, præterquam in pectore, & alis, vbi cæ-
lestem colorem euidentius omitrat. Hæc ille. Verùm genuino Girfalso nihil præter rostrū,
cruramq; & pedes cæruleum esse omnes vno ore testantur, neque interea, quæ ex nonnullorum
sententia Girfalci genera posiri sumus unquam, vel nomine tenus cæruleum legere, aut in-
uenire potui. Vnum tantūm Falconem mihi videre olim contigit, qui quodammodo ad cæru-
leum accedere dici possit. Sed reuera leucophæus potius est, quo etiam me nomine tum fuit
donatus, ita tamen vt ad cyaneum nonnihil vergat. Verùm hic tota forma, ac habitu tantum
à Girfalso distat, quantum Aquila ab Vlula, vt ex eius historia suo loco manifestum euadet.
Interim tanta huius apud me non est authoritas, vt mihi negotium facecere, aut rem claram
conuertere debeat. Scaliger illū Gryfalconem, quem vnicum apud Carolum Sabaudiz Prin-
cipem sibi visum refert, à Falcone, quem Peregrinum vocant, nihilo nisi magnitudine, distu-
lisse scribit. Et Bellonius Girfalcum vulgaribus Falconibus seculo maiorem esse asserit.

Girfalconum (si Francisco Carcano huius artis alioquin peritissimo credimus) diuersa etiam aliquot reperiuntur genera. plumarum colore distincta. Alios enim flauos, quosdam rubeos, fuscos nonnullos esse asserit. Albos sibi visos vnquam negat, & num reperiuntur, subdubitat, cum tamen præter eum, quem nos modò calamo delineauimus, saltem plurima sui parte albicantem, ac nihil præter maculas exiguas nigri habentem, Sigismundus Baro ab Herberstein, Matthias à Michavv, Belisarius Paulus Iouius, apud Septentrionales præsertim populos, albos Girfalcones reperiri vno ore affirmant. Et Fridericus Imperator non dari tantùm Girfalcones albos, sed cæteris etiam præferendos esse asserit. Quoniam pulchriora rarioresq. sint, & à remotioribus locis, quàm alij, ad nos perferantur. Sunt item eodem teste, alij cinerei, alij subalbi, maximè verò in pectore; alij ex albo, & cinereo permixti. Qui albi sunt in pectore, etiam magis albicant, & primo anno dorsum partim albicat, partim subruffum est, vel subrubeum; Vbi verò mutati sunt, color ille subruffus, & subrubeus in nigredinem permutatur. Albi verò candidiores splendidioreseq. euadunt. Alborum etiam Girfalconum rostrum magis, quàm in cæteris Girfalconibus ad albedinem tendit. Cinerei sive incani, quos griseos Galli vocant, antequam mutati sint colore differunt; nam alij fusci sunt, seu subnigri; alij subrubei, & hi duobus modis. Quidam enim maculis insigniuntur, alij minimè. Qui maculati sunt, ijs dorsum & cauda veluti guttulis quibusdam conspergitur; sed in vno quàm in altero magis. Qui maculis carent, ij egregiè cinerei euadunt. Qui inter album, & cinereum medijsunt, horum alij magis ad album, alij ad cinereum colorem magis

Girfalconum penes colores disterentia vna est.

Girfalcones maculis carènt qui,

inclinant.

PROBATIO, DELECTVS.

Quoniam (inquit Belisarius) satis constat ex pennarum coloribus Accipitrum animos dignosci, solum ac lucidum, auroque simillimum cæteris præferendum esse dicimus, utpotè audacem, facilem, mitem, placidum. Deinde illum, qui ad albedinem tendit, itaquam fortem, & robustum &c. Quod ad reliquam formam attinet, sint Hierofalcones rostro adunco, eo tamen nõ minus magno. Neq. enim in vniuerso genere rostri nimia magnitudo vnquã laudabilis fuerit. Nam ad reliqui corporis proportionem malè respondet, & uersimile est nimia nec utili humorum abundantia, rostra & unguis crescere, & augeri. Quamobrè Accipitres huiusmodi, tanquam nimis humoribus referri, minus leues reputabuntur. Sint præterea unguibus ualidis, posterioribus maximè. (Hæc notã etiam Albertus Girfalco attribuit (planos sibi mutuò repugnant, & Albertus quoque non nodosa uult esse) Cauda ad sui corporis formam decenti. Alarum uerò summitates ita sint fortes, ut facilè iudicari, & animaduerti inde possit, in uolatu eos quàm diutissimè perseuerare posse. Et Fridericus Imperator bonã membrorum Gyrfalconis formam atque proportionem hanc esse memorat. Superior, inquit, capitis pars non sursum in tumorem attollatur, sed ubiq. æquale sit: Sinciput amplum, & spatiosum. Anterior capitis pars, illa nempe, quæ supra oculos est, etiam sit ampla, supercilia eminentia, oculi concaui, nares insigni foramine patulæ, rostrum crassum, curuum, atque durum. Collum, quã caput spectet, gracile, quã spatulas, crassum. Corpus vniformiter descendat, & subtilius & acutius ad caudam vsque euadat, eamq. formam seruet, quam Geometræ pyramidalem vocant. Alas habeat ad dorsum eleuatas, non autem dependentes, sed ita complicatas, ut vna propè caudam alteri supponatur, & in modum crucis sese ambæ interfecerint. Pennæ alarum maiores, tam quæ alias cooperiunt, quàm quæ cooperatæ sunt, hoc est, tam superiores quàm subtiores, latæ sint, & duræ. Pennæ cooperientes quanto magis alias cooperiunt, tanto laudabiliores sunt. Pennæ caudæ, cum non volat, simul sint re-collectæ, atque sub duabus superioribus, quæ cooperiores dicuntur, adunatæ. Gula ampla sit, atque profunda, post ingestum etiam multum cibum parum digurgat, & cibo plena, sit rotunda. Pectus exterius promineat, carnosumq. sit, & densum. Coxæ sint amplæ. Tibiæ curvæ, crassæ. Palma pedum crassa etiam & ampla; digitij longi, macri, asperi, squamosi, spatiosiq. Ungues macri, adunçi, & acuti.

Cauda.
Alæ.
a Lt. 2. de
Vna c. 19.
Caput.
Sinciput,
Occiput,
Oculus,
Nares,
Rostrum,
Collum,
Corpus.
Pennæ,

Coxæ.
Tibiæ,
Pedes,
Digitij.
Ungues,

LOCVS.

Scriptum reliquit Belifarius vltimam Germaniæ partem versus Septentrionē, quæ Noruegia nuncupatur, Girfalconum esse patriā. Nidificanc etiā, inquit idem in insula, quā Irlandiam vulgò nominant, quæ adeò præ cæteris frigidissima est, vt aliorum ibi Accipitrum genera non reperiantur. Est eadem sterilissima, altissimisque montibus, & faxis plurimis, geluq. nimio, ac frigore inhabitabilis, &c. Mercatores, qui insulam adeunt, frumenti, farinæ ue parū, ac vilissimas ibi merces important, quæ siccis piscibus cōmutari dicuntur. Hi quidem Hierofalcones Accipitres ad Maximilianum Imp. Germanorum deferunt, Quorū pennæ magis albæ, formaq. maiores cæteris sunt. Nā ij qui è Noruegia transportantur, non albi sunt, nec adeò magni, quamuis illos meliores putemus. In ijs tamen duabus solū mundi partibus Hierofalcones nidificare compertum. Hæc omnia Belifarius. Verūm hac in re alij quamplures ab eo dissentiunt, qui alia aliquot loca, in quibus Girfalci reperiuntur, recensent, quāuis hoc verum est, quod ea serè polo arctico subiecta sint, aut vicina. In primis enim Paulus Venetus *Balasciam* nominat *provinciam, & quam optimos habere Herodios, & Falcones affirmat.* Idem alibi: *In mari congelato insulas quasquā Girfalcos, & Falcones producere scribit.* Itē a rursus alibi, *Girfalci* (inquit) *qui è Christianorū terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Chā, qui hoc genere auiū abundat, sed perueniunt ad eos Tartaros, qui Armenis, & Cumanis confines sūt, Paulò verò antè in eodē capite sic scribit. A monte Albas Aquilonem versus venstur ad campē Bria regionis Burgu, quæ dierum quadraginta itinere patens, postea peruenitur ad Oceanū, vbi in montibus nidificare solent Herodij, siue Falcones peregrini, qui inde ad magni Cham curiam (aulam) perferuntur. Nec inueniuntur vlla alia aues in his montibus prater Herodios, & aliud aucile genus, quo pascuntur Herodij.* Ex quibus tñ verbis postremis faciliè apparet, Herodiū ab Hierofalco diuersum ab eo existimatū, Herodium enim & Falconem peregrinum pro iisdem habet. Præterea Girfalcos superius ad magnum Cham deportari negat, Herodios verò illuc deuehi concedit. Paulus quoque Iouius simul, & alibi, quā in dictis à Belifario locis reperiri Hierofalcos, seu Girfalcos testatur, & Hierofalcum ab Herodio etiam distinguit, cū in Inaugurum, Vgolicorumq. montibus nobilissimos Falcones capi, & ex ijs genus vnū esse cādidum, guttatis pennis, quod Herodium dicunt, esse præterea Hierofalcos, Ardearū hostes & peregrinos scribat. Hic enim Herodios, & Hierofalcos seorsim enumerat, sed quos Hierofalcos dicat, ignoro. Herodius sanè ille candidus guttatis pennis adamussim nostrum, quem descripsimus, Girfalconem exprimere videtur. b Matthias à Michovv Canonicus Cracouienfis in Sarmatiæ Asianæ descriptione narrat, ad se nempe in Poloniam adferri ex locis Septentrionalibus (sine dubio extremis, & penitissimis. Nā alioqui & Polonia in Septentrione est, è quibus Cardanus nominatim Turcam Scythiæ exprimit) auem rapacem, magnitudine Aquilæ, sed cauda, & alis prolixioribus, in similitudinem Accipitris, quem Moscouitæ Kiczoth, Poloni Byalozor. i. albicanem splendorem vocant, quandoquidem subalba sit, ventre potissimum. Hanc nostrum esse Girfalconē, posita ab eo signa verisimile faciūt, & Sigismundus Baro Girfalcones eos ait esse Falcones magnitudine excellentes, quosdam Phœnicæos, quosdam albos, & Kretzet Moscouitis appellari. Ex hisce omnibus patet non in solis illis duabus regionibus, nempe Irlandiā, & Noruegiā, vt Belifarius vult Girfalcones gigni. Quamuis maxima ex parte eisdem illic nasci haud grauatim admiserim. Nam & ille albus nigris notis maculosus, cuius nos figuram exhibemus, è Noruegia allatus, ac Scenifis, Ferrariæ Ducis missus dicebāt. Tardius Gallus quoq; testatē Girfalconem nasci in regionibus frigidis, vt Dacia, & finitima huic Noruegia, necnon Prussia, ea potissimum parte, quæ ad Russiam vergit. Capi autem plerumq; inter migrādum in Germaniam.

Noruegia
Girfalco-
nibus abū
dat.

Balascia
optimos gi-
gnit Hero-
dios, et Fal-
cones.

a L. I. c. 61

Falco cādi-
dus mutatis
pennis
quis.

b Cap. 12.

Kiczoth.
Byalozor.
Cin cōmō.
rer. Mosco-
uiticar.
Kretzet.
Prussia &
Russiæ Gir-
falconib.
abundat.

MORES. INGENIUM. VENATVS.

Albertus, & Petrus Crescenciensis, alij Girfalconem auem esse fortem, ferocem, strenuam, ac mirè audacem scribunt, adeò vt inuentos afferant, qui etiam Aquilas agredinon dubitarint. Capere aues omnes quantumuis magnas, reliquisquè Falconibus, & Asturibus terrori esse, vt qui in eius aspectu agrè volent. His attestatur Sigismundus Baro, cum in hæc verba scribit: *Hiscæ auibus, quas Kretzet Moscouitæ vocant, nos Girfalcones: Cygnos, Grues, & alias id genus aues capere solens.* Sunt autem eadem aues audacissimæ quidem, at non tam atroces, nec impetu tam horrendo, vt aliæ aues quantumuis rapaces, illarum volarū, (seu conspectu) quemadmodum quidam de duabus Sarmatijs fauiliatus est decidant, extinguanturquè. Illud quidem experientia compertum est, si quis

venat-

venatur Accipitre, aut Niso, aut alijs Falconibus, & interim Kretzet) quam à longè volantem continuò sentiunt) aduolauerit, quòd prædã vterius non prosequantur, sed pauide 10
substant. Notat autem Matthiam à Michauu Canonicum Cracouiensem, qui rapaces omnes
nempe accipitres, Falcones, hanc aded metuere in sua Sarmatia Asiana scripserat, vt ea inspe
cta tremant, & extinguantur. Verùm hyperbolico eum tropo in hac narratione
vsu censeo. Quam etiam in Cardanum reprehendit Scaliger, cum inquit: *In Getbarũ, Scythia-*

a Exerc.
231. 2.

Gretzet q
bus susce-
pta.

rumq; regionibus auis vocata Gretzet, tantarum virium, tantq; eß audacia, vt ea volante, alia rapa-
ces trepidant. Non enim vtar ambitioso verbo isto tuo, quo dicebas Aquilam exanimari. Hoc enim
in Michouuio legerat Cardanus nimium credulus. Gruibus, & Ardeis infesta in primis auis est,
cùm naturæ sponte, rùm magisterio Accipitriorum instructa. Si enim in quinque Grues, libe-
ro, & aperto aeris campo volantes emitti contingat, non prius persequi desinere dicitur, quã
singulas in terram deiecerit. Vidisse tempestate sua peregrinos, sacrosque Accipitres adniten-
tes Ardeas persequi, narrat Belisarius, illisq; relicis tandem Ardeis venatorum altis vocibus 20
reuocatos rediisse. Emissum verò deniq; ex Accipitriarj manu Hierofalconem ita citato vola-
tu vagantem per aera in gyrum crebriori alarũ percussione perspexisse vt filo sublimi tractũ
censere quis posset, derelictam ab alijs in æthere Ardeã vicisse, & cepisse. Hinc etiam fit vt de
eius pugna nulla, aut exigua voluptas capi possit. Nam & ille quem vnicum Gryfalcum se vi-
disse narrat Scaliger, qui Caroli erat Ducis Sabaudiaẽ volantum omne genus sine vllò nego-
tio deieciebat. Nec visa præda rationibus aërem superabat, sed rectã ab aucupis manu ad auct, 30
quæ non vt aduersus Falconem, aut Sacrum se se comparabat ad defensionem, sed sola fuga
saluti consulebat. Verum vt docet Sigismundus Baro, quemadmodum in alias aues aduerso im-
petu feruntur, rapacesq; ac feroces existunt, inter se mutuò mansuetiores sunt, nec mutuis sese
morsibus, quod alia rapaces faciunt, dilaniant. Immo relatũ sibi à viris fide dignis, ac gra-
uibus idem affirmat, has easdem aues Kretzet dictas, cùm ex illis regionibus, vbi nidificare so-
lent, afferuntur, aliquando quaternos, aut quinos, vehiculo cuiuspiam in eam rem parato simul 30
includi, atque escam, quæ illis porrigitur, obseruato certo quodam senij, ordine solere capere:
id autem ratione, an natura illis indita, an alia quapiam causa faciunt, incertum esse. Hoc præ-
terea ipsi peculiare idem asserit, vt præter cæterarum rapacium morem, nunquam sese aqua

Peculiaris
mos quos
se purgens

Venatio-
nis motus

abluant, sed sola arena instar pulueratricum, qua sese expurgent, ac pediculos excutiant, vnan-
tur. Quod à nostratibus diuersam speciem arguere vult Scaliger. Frigore tantopere gaudere,
perpetuò, aut superglacie, aut lapide, marmoreuẽ algido stare gestiant. Qua vero ratione ven-
ationem exercere soleant, quaque huic adhiberi, & ad eam institui, denique quo pasci, Alber-
tus docet in hæc verba: Solus venatur, sed melius cum socio. In venatione diu persequitur præ-
dam. Quare venator, vt eum assequatur, veloci equo indiget, necnon canibus velocibus, qui
cùm prædam deijcit, eam tollant. Præcipuẽ autem docendus est hic Falco, ne in aqua prædæ
insideat, quia frequenter longius distat à Falconario, & lædi possit in aqua. Quamobrem non
secundum longitudinem aquæ emittendus est ad prædam, sed tenendus, donec aues extra 49
pam in aere appareant, & tunc Gyrofalconis metu ad aquam redire non audebit. Quod si
a campo versus aquam emittantur, aues ad aquam fugient, ac vel euadent, vel si percussæ sua
rint in aquam decident, Falco autem prædam sequens lædetur, vel mergetur. Et si euadit, red-
detur tanquam timidior propter acceptam noxam. Pascendus est carne sanè delicata, & recenti,
& quæ adhuc vitali calore caleat. Delicatã voco, quæ cordi propinquior est, tanquam
magis elaboratam. (Nam & syluestres aues, seu rapaces pleræque de præda, quam ceperint,
cor in primis edunt, deinde partes ei propinquas versus alam dextram, rarò versus sinistram.
Præcipuẽ verò pasci debet Gyrofalco calidæ naturæ auibus, vt Columbis, Passibus, & simili-
bus, ijque recentibus. Nam omne genus Accipitrum, Falcones, Astures, Nisi, recentibus tan-
tũ aluntur, nec vnquam reuertuntur ad reliquias præde, dum sunt syluestres, neq; ca daucri-
bus, vt Aquilæ, & Milui insident. Sed postquam semel de aliqua aue gustarint, illa deinceps
relicta nouam semper prædam persequuntur. Maximè verò Gyrofalco recentis, & etiamnum 50
calenti carne delectatur. Quamobrem de præda prius incipit comedere, quã occiderit. Ita-
non laudo, quod nonnulli Gallinæ viuæ coxam, vel alam extrahunt, vel rursus postridie de ea-
dem Gallina partem alteram, Gyrofalconi in cibum exhibent. Proculdubio enim sic lanatũ
Gallinæ corpus, mox & calorem febrilem pati, & saniem incipit generare. Debet sanè peritus
Falconarius naturam sequi, atq; ijs maximè, & talibus cibis, quibus, & qualibus syluestres ipsi
pascuntur, Falcones nutrire.

Cibus.

V S V S.

VTilis est teste Tarduo, ad omne genus venationis seu aucupij, sed magistrum benignum, ac tædij patientem, manumq; gestantis placidam requirit ob ingenij ferociã, *Institutio* atq; inquit instructu difficilis, nec admodum docilis. Venit Girfalco ætenu rudis, neq; *Pretium.* dū manufactus, plerunq; aureis quinquaginta. Tertiarij verò mares, & ipsi nõ inutiles, aureis *L. 1. c. 11* venduntur viginti, & pluris auctore a Carcano, Mirũ verò videri potest, quod hic ex Oriente eos a ferriã mercatoribus afferit, nepe Cypro Creta, & Aegypto. cū, vt antè diximus, alij alibi quàm in plaga Aquilonari eos nasci ne gent. Maxima aurẽ horũ pars a Gallis, quibus horũ multus in venatione est usus, vt etiam omnis generis rapacium, coemi quouis pretio soleant.

DE FALCONE MONTANO. Cap. IV.

Montano propriè dicto Falconi ideo quartum inter Falcones locum dedimus, qđ strenuus admodum sit, & maximis tantũ aibus capiendis intentus, paruas verò tanquam se indignas negligat. Audax & bellicosus est, vt qui teste a Alberto, Aquilam aliquando inuadere, & occidere etiam visus sit vti suo loco historiarũ exemplum fidem faciet. Plures aues eodem furoris impetu interficere, ei ludus est, & volupe. Verũ cum ob nimiam feritatem, & iracundiam, ingeniumq; rude ac præfractũ, institutu admodũ difficultis sit, ideo cæteris præcedentibus postponitur, dignitatis ordine.

a Lib. 23. cap. 7.

SYNONIMA.

Hic Falco, montanus dicitur, idq; per excellentiam. Quamquã & Peregrinus quoq; & Gibbosus, & alij Falcones in montibus, montiumq; rupibus nidulentur. Fortasse qđ, quem admodum illud hominum genus, quod montana incolit, agreste, & incultum, ingenioq; magis, quã cæteri, truci sit; ita & hi Falcones naturã quã cæteri sint ferocioris ac truculentiõs, magisq; indomiti Hos Itali Montanos vocãt. Ad horũ credo imitationẽ etiam Albettus Montanario Latinè nominauit, Gallis vocantur Montagners. Germanis Birghfalck.

Etymum nominis.

Montana. ruz. Birghfalck.

DIFFERENTIA.

Falconum montanorum, hornotinorũ præsertim, variã sunt iuxta colores differentiarũ, iuxta a Carcanum. Alij enim rubicundi, alij fului alij fusci toti, immò Coruorum instar nigri, alij cineritij, alii denique colore eius Anseris feri, quem vulgò Balettam nominant, quique piscibus vicat.

a L. 1. c. 7.

FORMA.

Maxima horum Falconum pars statura est, mediocri. Pauci admodũ, magni reperiũtur, exigui corporis permulti, & eius quidem nonnulli teretes, oblongialii. Albertus montano Falconi crassitudinem ferè eandem, quã Asturi est ascribit, sed illum corpore breuiorem facit. Pectus ei tribuit rotundum, ac figuram in pedes stanti pyramidale, quã pyramidem, quam in dorso nonnihil compressam quispiam fingat, referat. Omnes penè caput habent rotundũ, vertice fastigiatum, ac nigrum, coronula quadam cineritia cinctum, cui in fronte nõ longè a rostro plumulæ quædã exiles ac tenuissimæ, veluti capillares eminet, quæ quidẽ exiguo numero in fuscis seu nigris cõspiciuntur, aliquãdo omnino nullæ. Rostriũ habent breue, ac crassum, nigrumq; narium foramina angusta, oculos, palpebrasq; similiter exiguas. Guttur candescit nonnihil ad sternum vsque, maculis conspersum maiusculis, pectus reliquum versus inferiora notis quibusdam exornatum est, quæ ferruginæ quandoq; nonnunquam ruberæ, aliquando nigricantes conspiciuntur, & aliis præterea minoribus notulis distinguũtur. Quibusdam verò guttur & pectus nigris plumis vestitur. Femora interna nigrescunt. Dorsum ac lumbi maiori ex parte plumis fuscis, eisq; minutis obteguntur. Habent eorum aliqui post medium dorsum, lineas quãsdam albicantes, aut rubescentes, quæ dorsum vergunt. Alii etiã

Magnitudo.

Crassities

Pectus.

Caput.

Rostrium.

Oculi.

Guttur.

Femora.

Dorsum.

purè

Balesta.
Ala.
Cauda.
Crura.
Pedes.
*Mutasi vt
uolantur*

purè cineritias dorso gerunt, aut eius coloris; cuius est Anseris feri illud genus, quod Vicentini Balestam vocant. Alas habent minimè vt Peregrini longas, caudam item eisdem breuiorem, & maiori ex parte in modum caudæ Tinnunculorum variegatam. Inueniuntur etiam quibus cauda Falconis Sacri similis est, sed rari admodum. Crura & pedes plerunq; habent croceos, quibusdam ex Aëuo paleari pallescunt, & squamis densissimis integuntur. Pedes sunt, quam Peregrino minores, digiti magni, & carnosè vnguis denigrissimi. Mutatos (vt vulgò vocant) faciliùs est cognoscere. Caput habent nigrum instar Cornicis, nares crocea pellicula circum amictas, quemadmodum & oculos. Collum, humeri nigrescunt. Pars dorfi inferior versus vtro pygum caruleo tingitur. Guttur ad sternum vsque candet. In quibusdam verò obscurè rubescere cõspicitur, in alijs nigricat, vbiq; versò maculis rotundis insignitum. Cauda breuiuscula & nigra. Plumæ, quæ femora vestiunt, fuscæ sunt. Crura valida. Aduertendū verò, quanto sæpius pennas veteres exuerint, tãto guttur eos obtinere candidius, macula (q; illas euadere minores, & pennas illas, quæ dorsum, ac lumbos contegunt, caruleo intensiùs tingi. His conditionibus Falco montanus prædictus sit oportet, qui minimè contemnendus est. Sit procerò, ac specioso corpore. Tantoq; autem maiori in pretio habendus est, quanto parte quapiã in empe aut capite, aut plumis, aut pedibus peregrinum magis refert. Optimus verò Hornotinus fuscus. Eos verò, qui corpore, seu statura sunt exigua, prudentem accipitrarium, vt non aggrediatur instituere, etiam atque etiam monco. Rarò enim rem agunt, rarius verò eorum mares seu terciarij, immò oleum, & operam perdere faciunt.

Dilectus.

VICTVS. VENATVS. MORES.

*Qua
uis capiat*

Magnas tantum contempnis paruis, aues captare hunc author est Tardius. Et in Auiibus magnis mirè audacem, Albertus item testatur. Carcanus hunc præsertim si hornotinus est fuscus, non Anates solùm, sed & Anseres & Ardeas capere asserit, esseq; animo in his persequendis mirè intrepidus, & suprâ quã credibile est, audaci, necnon admodùm rapacè ac mordacè: verù indocilis ingenij. Nã Albertus est, inquit, hoc Falconis genus feruè, & malis præditum moribus, iracundū, inconstantis iræ, difficilij cura regitur, & custoditur. Itaque rarus est Falconarius, qui mores eius satis perspectos habeat. Quamobrem præceptum est Ptolomæi Regis Aegypti, rarò tenendum manu, præterquam in aurora, & aucupij tempore. Alijs verò tẽporibus includatur loco obscurissimo, vbi bis vel ter ignis clarus, & non fumosus accendatur. Neque teneatur manu extra tempus iam prædictum, nisi cum pascendus est. Sic enim ad manum Falconarij, tanquam beneficam mitescit, & iracundiam deponit. Atque ita, Albertus. Veruntamen contrarium Tardius præcipit, frequentius ac diutius, quàm cæteros Falcones gestandum scribens. Suadet verò Albertus accipitrario, ne irascẽti multum resistat. Ita enim citiùs iracundiam remissurum. Nam si præda euaserit, inquit, præ cæteris indignatur, ita vt per iracundiam aliquando reuocantem se inuadat, & caput, vt faciem Falconarij vel equi dilaniet. Est etiam quando Falco vnus alterum inuadit, Qua in re Falconarius patiens requiritur, qui non aduersetur, sed patienter dissimulet reuocationem, donec ira deposita mitescat animus Falconis. Quod si etiam reuocatus Falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum est, nisi vt caueat Falconarius, ne capiatur ab alio. Quia deposita ira, sua sponte ad domum Falconarij reuertetur. Cæterum ob mores hosce non est abijciendum hoc Falconis genus, quòd in auiibus inuadendis mirè sit audax. Nam vel Aquilam aliquando inuadit, & occidit. Hinc industrio Falconario præcipit Ptolomæus, ne hunc Falconem in vrbes aues frequentius immittat. Nam si per iram moderatè incaluerit, in mortem sese precipitat. Quod accidisse iam in alibus quidam socijs nostris obseruarunt. Nempe cum Falco montanus è rupe veniens Perdicem sequeretur, & Aquila forè aduolans ex aduerso illam ei præripuisset, nec Falco illam Aquilæ denuò extorquere posset, cum aliquandiu frustra id conatus esset, altissimè tandem conscendit, & impetu deorsum facto, caput Aquilæ feriens, se pariter & Aquilam interemit. Semper igitur ne in tantam iracundiam incidat, cauendum. Crudelior est, quam Falcones cæteri, & mirè gaudet feritate sua. Itaque sæpè reperiuntur ex hoc genere Falcones, quibus auem vnã vulnerasse, & deiecisse non sufficit, sed multis deijciendis gloriari videntur, adeoque interdū crudelitati suæ indulgent, vt occidendis auiibus occupati, cibi etiam obliuiscantur. Hæc omnia de Montani Falconis moribus & ingenio, Albertus.

*Falco Mō
vni⁹ Aquilā
occidit.
Crudeli-
tas.*

CVRA VALETVDINIS.

Corporis habitu, inquit Tardius, inter obesum & macilentum mediocri seruari debet. Aegrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, atque vt bibat, curato. Quod si non sanetur, remedijs alibi descriptis vt. Quam purgare eum, & macerare volueris, tres ossulas ei de pelle Gallinacea dato. Ad tuendam sanitatem eius haud modicum facit, si chirotecam tuam moscho inunxeris. Cum ad venationem emittis, proijce eum ante alios. Ita futurum est, vt quantumuis nihil capiat, cum alijs sit rediturus.

Aqua.

Moschi
v/sus.DE FALCONIS MONTANI
secundo genere. Cap.V.

Vin Falconis huius montani descriptionem exactè confidero, in eam planè sententiam ducor, vt Falconis quoddam genus ad me olim allatum sub nullo quidem nomine, sed cui ego leucophæo à colore nomè indidi, non alio, quàm huic pertinere arguem, & si non ipsi est Falco montanus, ad hunc tamen ceu maxime congenerem planè reducendum esse. Rationes, quæ me adduxerunt, hæc ferè sunt. Video Carcanum describendo Falcone montano rostrum ei attribuere crassum admodum, curtum, & nigerrimum, nares, oculosque exiguos, & vtraque lutea membrana circumuehita. Hæc omnia in primis in meo leucophæo accuratè, & exactè conspiciuntur, vt de hoc ipso loquutum putares. Pedes quoque huic sunt cum cruribus lutei, vt montano. Cum autem hunc meum toto corpore leucophæum, seu subcæruleum intueor, reperioque Falconi montano, præsertim qui aliquoties plumas veteres cum nouis commutatit, mediam partem dorsi cæruleam assigni, denique quò frequentius senescit exuit, hoc torum ipsi tergum magis fieri cæruleum, gulamque cum pectore magis albescere, abolitis paulatim, quæ ipsa distinguebant, cum ætate maculis, non video, inquam, quid me ab hac opinione abstrahere debeat, qua hunc leucophæum iam tandem Falconem montanum appellem; sed iam plurimas & frequentissimas penarum mutationes perceptum, & ætate adultum. Confirmat hanc meam sententiam etiam Albertus, qui montanum Falconem calamo depingens, suisque coloribus ornans ait: *Dorso, alijque exterius color cinereus, qui paulatim magis, magis q. quò sapius scilicet penas mutauerit clarior efficitur, & pallidior* &c. Quid enim cinereus color à leucophæo differt, qui multas

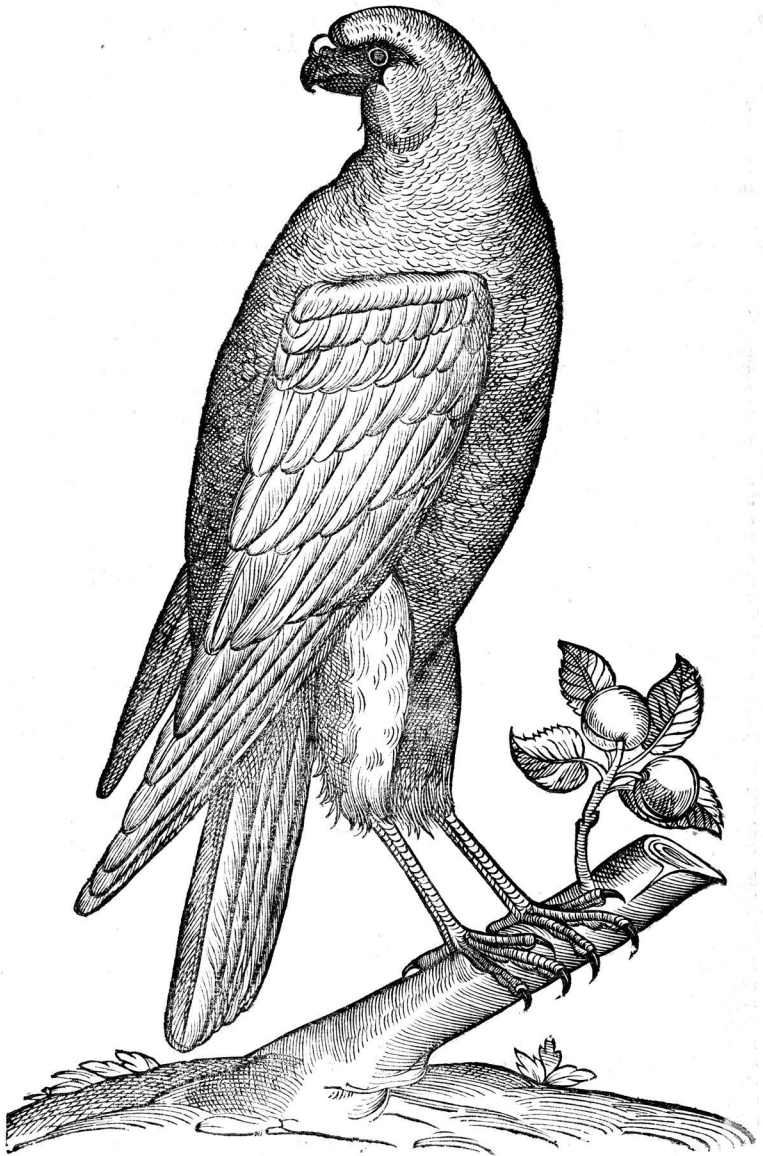
descriptio
ex Carca-
no.

etiam pro remissione aut intentione coloris differentias, possunt admittere? Maximam verò inter se habent affinitatem, & facili negotio in se mutuo transeunt, aut ætate, aut alia ratione leucophæus, cinereus, & cæruleus, ita vt in multis sæpè eum alijs animantibus, tum auibus halucinati oculum contingat, & inter cæruleum, & leucophæum seu cinereum ægrè discrimen reperire, ita mixto, & temperato colore, vt ex vtriusque compositus, veluti inter eos ambigere videatur; quod vel ea sola Ardea, aliàs auis notissima clarum facit, quæ promiscuè nunc cærulea, nunc cinerea vocatur. Quandoquidem cinereus color alioquin albidior, quò obscurior fit & saturatior, hoc ad cyaneum magis accedere apparet. Verùm ne hac in reprobanda simus is

descriptio
ex Alberto

giores. (Exacta enim colorum pertractatio huius non est loci) minimè mirum, aut nouum cuiquam esse debet, eidem aui rapaci varios sæpè ac differentes colores ab authoribus attribui, cum in vniuerso auium genere rapaces omnium maxime mutationi cum pennarum, tum & colorum sint obnoxia, ita vt adultæ à seipsis, dum pulli erant plurimum discrepare competiamus, ac diuersis admodum coloribus tingi pro ætatis incremente. Quanto minus insolè videri debet in hisce colores proximis, seu affines in se mutuo paulatim transire. Denique cum varios admodum iuxta colores montanorum differentias Carcanus statuatur, ac inter cæteras cineritium totum etiam enumeret: quid verat hunc nostrum leucophæum cineritijs accenseri, & cæruleus præterea color in his ipsis montanis non ita vel eodem teste rarus est. Verùm descriptionem subiungamus, ex qua cum alia collata quibus iudicium faciat, per me liceat. Falco igitur noster, cui cinereo seu leucophæo nomen imposuimus, duorum dodrantum est longitudo. Caput ei crassum, vertice tereti nonnihil cliuio, ac elevato leniter assurgens (quod Carcanus etiam montano tribuit.) Rostrum item crassum, breue, nigrum, robustum, pollicaris crassitudo, vico haud ita acuto, sed valido, ita vt haud sciam, nunquid alteri Falconi rostrum for-

Ardea ci-
nerea vel
cærulea.descriptio
Leucophæi
Longitudo
Caput.
Rostrum

10 rius, crassius, ac fortius compactum, quàm huius, datum sit. Nares membranâ circumtegit lutea. *Nares.*
 Oculi iris nigerrima. Cilia seu ambientes in circulum membranulæ luteæ. Corpus, vt vniuer- *Oculi.*
 sim dicam, totum vniuersi modi est, colore nempe leucophæo, seu cinereo ad caruleum vergen- *Color.*
 te, dilutiùs obscuriusuè pro diuersa partium ad lucem obuersione. Gula, pectus, venter, atq.
 dorsum, adeoq. corpus totum valda crassum, &, vt inquit Albertus, qui Montano simile cor- *Pectus.*
 pus affingit, spissum, rotundum, habitissimumq;. Pectus valdè teres, ac grande quali quoq. *Ala.*
 Montanum præditum esse idem tradidit. Alæ principium supernè habet latum, minus quàm *Cauda.*
 cæteri acutum, quarum apices ad mediam ferè caudam, aut paulò longiùs protenduntur. *Crura.*
 Cauda medioeris inter longâ, & breuem. Crura, pedesq. pro ratione corporis non ita magna, *Vngues.*
 neq. crassa, crocea, tabellis intecta. Vngues verò nigerrimi.

DE FALCONE GENTILI. Cap. VI.

20 Vintum in Falconum classe, ordinem dignitate metientes, locum assignauimus Fal-
 conis Gentilis seu nobili, quòd præter nobilitatem, quam nomen ipsum indicat,
 tanta etiam peregrinos similitudine referat, vt vel peritissimis sæpè accipitri-
 rijis facillè imponat, & pro ipso ab illis etiâ habeatur. Adde quòd audax quoq; &
 intrepidus sit, magnarûq. etiam auium quasuis capiat. Ad eò vt penè peregrinus
 hunc proximè subiuncturi fuisset, magna affinitate, quæ inter eos est, moti, nisi Sacrorum,
 & Hierofalconum illustris splendor, & omni exceptione propè maior, quò multis hunc nume-
 ris antecedunt, iniuriam sibi fieri palàm protestata, ac conquesta fuisset.

NOMENCLATURA.

30 **F**alcones hosce vulgari Itatorum, necnò Gallorû idiomate Gentiles vocant: quo nomine
 vtriq. natalium splendorem apertè denotant. Nam eadè significatione viros omnes
 illustri, & claro loco natos Gentiles homines passim uocant, nempe vt opinor, quòd gē- *Gentiles ho-*
 40 te aliqua præcipua, & magni apud eos nominis, ac generosa sint geniti quibus longa serie au- *mines.*
 rum gentis iuxta imagines recensere licet. Hos vulgò cum Germanis nobiles vocant. Alio-
 quin Gentiles Latine Ciceroni dicuntur, qui eiusdè sunt familiæ, & cognominis seu gentis. *Gentiles q-*
 Quamvis autem in omni ferè Falconum genere nobiles reperiantur, & ignobiles, quos certis *dicantur.*
 notis à nobis suo etiam loco positis oculati accipitrij internoscunt, hi tamen, de quibus nunc
 agimus, absolutè seu per excellèntiam Gentiles, id est, nobiles vel generosi vulgò dicuntur. Hu-
 ius autem nobilitatis opinionem, vnde sibi comparauerint, non aliud inuenio indicium maius,
 quàm quòd peregrino ita similes sint, vt penè iidem esse videantur, & hac parte ad Falconû
 (iuxta quosdam) omnium præstantissimos, quàm proximè accedant.

FORMA.

50 **G**entiles, inquit Belisarius, paulò minores forma sunt peregrinis, & dubitant quandoq;
 venatores, iudicèntè peregrinos, esse, quâ eiusdè ferè formæ sint, & eodè penarû co-
 lore distincti. Vnde Fridericus Imp. Falcones Gētiles in peregrinos, & absolutè Gen- *Gentilis pe-*
 60 tiles distinguit: quos Gentiles peregrinos vocat, de illis hūc ferè in modū disserit. Gētiles pe- *regini &*
 regini Falconibus Sacris minores sunt, & forma eis cōuenientior, & elegatior esse, quò plus eū *corum fir-*
 Gyr Falconibus participet; Rostrû videlicet crassû, recuruû, nates amplas, verticè capitis pla- *m.*
 nû æquum, haud eleuatum, neq; tumidû, occiput latum oculos concauos, supercilia foris pro-
 minentia, collum breue, idq. prope caput subtile, prope spatulas crassius, cavitatem velut sol-
 sam quandam inter pectus & collum magnam, ac profundam, in qua ingluuiis sita est, pectus
 foris prominens, plenum, densum, carnosumque habeant oportet. Coxæ crassæ, ac breuia sint: plan-
 70 tisq; longis cooperiantur, & sub genibus etiam dependant. Crura crassæ, ac breuia sint: plan-
 ta pedum ampla, digiti expansi, longi, atq. macilenti, vngues magni. Ab vnâ spatula ad alterâ,
 ac per medium dorsum notabile spatium esto. Alæ super dorsum eleuentur, nec vbi super re-
 nes sese intersecant, decident. Dorsi plumæ magnæ sint, & in extremo rotundæ. Pennæ ala-
 rum tam cooperatæ, quàm cooperientes planæ sint, non crispæ, magnæ, atq. duræ. Omnes ve-
 80 rò pennæ, ac plumæ, firmiter admodum corpori infixæ sint; & maiores sub duabus recondan-
 tur. Falconum peregrinorum Gētilium, cum adhuc hornotini siue fori sunt, alij simpliciter,
 Sf & ab.

Differētia penes colores. & absolute fusci sunt; quidam verò rubris, quidam pallidis maculis ceu guttulis perornantur, Alj ruffi sunt, aut simpliciter, aut ad nigredinem vergentes. Alj fulvi, vel absolute, vel cū quadam rubedine, Cæterum maculæ à collo vsq; ad pectus furculam parvæ sunt, inde verò progredientes ad anum vsq; maiores euadunt, Rursus alij in dorso, alij, & cauda maculati sunt; alij nequaquam. Maculatorum, quidam subrubras, quidam subpallidas maculas, easq; alij rotundas, alij oblongas obtinent, alij multas, alij paucas, alij parvas, alij magnas. Fulcorum alijs pennæ dorfi, alarum, ac caudæ subalbidas, alij subrubris, atq; horum quibusdam parvis, quibusdam magnis præcipuè verò in extremitatibus suis, maculis insigniuntur. Eisdem differentiè de subrubris, & subfulvis poni possunt, A fuscis itaq; qui ad rubedinem tendunt, quamvis eos nō nulli inter peregrinos Gētiles non enumerent, exordiemur, & omnium in hoc genere pulcherrimos iudicamus, modò paulò antè datam formam, & quem nunc enarrabimus, colorem obtineant. Color autem talis esse debet, vt neq; fuscus, neq; rubeus dici queat; sed simul ex æquo permixtus. Laudabiliores in suprema capitis parte ceu quadam corona in circuito perornantur propè nares durities rostri virescit, Maxillæ sub oculorum parte subrubræ sunt; quæ sequuntur plumæ circa auris nempe fulvæ, & ad rubedinem vergunt. Dorsum fusco colore est, ad rubedinem etiam inclinante, & marginibus rubescentibus, & maiusculis, sine guttis tamè exornatum; Pennæ alarum maiores fuscæ cum marginibus, quos diximus. Cauda eiusdem coloris est cum dorfi pennis. Margines tamen in plurimis in cauda pallidiores, & subalbidiore, quæ in extremitatibus dorfi, quoniam cauda longius, quàm dorsum à corde reposita. Nigræ plumarum gutturis maculæ crassæ, & breues, æqualis magnitudinis, & coloris, Plumæ sub alis ad rubedinem inclinant, Coxæ eisdem, quibus pectus maculis distinctæ. Color pedum, hoc modo se habet, si fusco fuscus fuerit, pedes virides esse solent, si ruffus, ex viridi flavescunt, Quò itaq; Gentiles Peregrini fusci, plures ex iam descriptis notis obtinēt, eò laudabiliores sunt, pulchriores, atq; acceptiores, quò verò pauciores, eò ignobiliores habendi, Qui verò pallidi sunt, & lividis maculis conspersi, & quorum pennæ in extremitatibus nullos habent margines, vel si habent, pallidi sint; & cauda coloris incani græi fuscæ, dorso non respondet; pectus maculæ exiguæ; plumæ sub alis pallidæ, & sublividæ; pennæ coxarum dissimiles, sine ordinem quantitatis quàm coloris dispositæ, maximè verò quorum rostrum propè nares, quam partem ceram vocat, croceum est, & pedes eiusdem coloris; In summa quò à figura antea data magis declinant, tãtò ignobiliores, & viliores habentur. Postquã verò pennas mutarunt, crassiores euadunt, pennæ verò alarum breviores, pleniores, & duriores, & in anteriori parte albæ, in dorso leucophæ; quibusdam etiam, ac ijs præsertim qui ignobiliores sunt, maculæ in dorso, & cauda transversales sunt coloris ad fuscum tendentis, atque id secundum magis, & minus, respectu videlicet coloris, quò antequam pennas mutarent, in signiebantur; quò enim dū honorini sunt magis pallent, eò etiam mutati magis albēt, & quò plus fusci sunt, eò minus pallēt, & maculæ circa guttur vt primò mutatis etiam remanent, sed subtiliores tantum euadunt, quæ verò à gutture per pectus feruntur, in honorinis per longitudinem, in mutatis transversim ducuntur, omnes verò fuscescunt, atque id secundum magis & minus, nam quæ in priori ætate fuscæ erant, eæ in mutatis nigræ quodammodò euadunt, aut saltem, vt ita dicam fusciore illis, quæ primò minus fuscæ fuerant, atque ita de reliquis dicendum, & pellis demū circa oculos, & pedes, qui mutantur, sylvestriū, crocei coloris efficiuntur. Hæc itaq; de Falconibus Gentilibus peregrinis Imp. Fridericus. De Gētilibus absolute dictis ita verò scribit: Falcones gentiles absolute, antequam mutarunt, trium generum sunt, sicut & Peregrini, de quorum datis antea netis quò plures obtinent, eò magis probantur. A peregrinis in eò differunt, quò minores sint, & caput habeant rotundius ac etiam minus, rostrum brevius, & pedes pro corporis sui portione etiam minores. Præterea color in his minus quàm in illis viuidus est, minusq; pulcher; immò verò quicunq; peregrini ad exquisitam illam, quam descriptimus, formã etiam illaudabiliores propius accedunt, quàm Gentiles; eorum verò aliquibus tota quãdoq; descriptio competit, his verò nunquam. Sed quoniam multa, quantum ad corporis habitum attinet, in vtriusque perquam similia sint, & nisi à peritissimo Accipitrario distinguenda, ex operationibus tamen facillimè dignoscuntur. Cùm verò Falcones gentiles pennas primas deposuerunt, pennæ peregrini similes admodum euadunt, in cauda tamen, & dorso plus maculatæ sunt; Pulchritudine enim Peregrinis in omnibus cedunt. Hæc omnia ille. Aliud de forma Gentilis sub hoc quidem nomine, scriptum apud rei accipitrariæ authores non inuenio, neq; quod sciam auis ipsa vnquam mihi cõspecta, vt ingenuè quod res est, fatear. Verùm si mihi per alios his in rebus liberum est iudicium, vt alijs est per me, cùm ea dem omnia, quæ Belisarius, & Tardiū de suo Gentili Falcone referunt, Carcanus noster ei, quem Tedeschum vernacula voce vocat, id est Germanicum, ascribat, singulaq; ad vnguem sibi correspondeant, hoc eisdem

esse verissimi admodum argumento suspicatus sum. Quod si ita est (quod æquo lectori expen-
dendum relinquo. Nam in ea re asserenda non ero pertinax) iam amplio rem paulò & clario-
rem, fusio remque huius avis descriptionem ex Francisco Carcano Vicentino viro accipit-
rariæ artis peritissimo dare possumus, quæ quidem est huiusmodi. *Tedeschi, id est, Germanici di-*
cti Falcones omnes ferè corpore magno sunt, & maior eorum pars figura oblonga, nonnulli *scu Germani-
ci Falconis*
modicè rotunda. Simillimi sunt peregrino forma, capite, rostro, & pedibus. Femora interna
Plumis albis vestiuntur. Alæ grandes sunt. Cauda longa. Omnes penè pennæ colore sunt fulco.
Maximam Falconis peregrini fusci gerunt speciem parte sui plurima, capite excepto, & hume-
ris, seu spatulis, quæ Teutonico paulò magis nigrescunt. Corona albicans caput ipsis propter
collum cingit. Guttae seu maculae pectoris plurimæ fusca sunt, ac magnæ quibusdam ferru-
ginæ, & oblongæ. Hiscæ verò qui aliquando plumas priores exuerunt, seù vt vulgò dicunt,
mutatis caput, collum, & humeri fusca sunt, dorsum cyaneo tingitur, transuersim fuscis inter-
currentibus notis distinctum. Gula alba, lineis crassiusculis maculosa. Pectus item quam pe-
grino fuscius. Sed pedes quales peregrini. Mares seu tertiarij horum Germanicorum à ma-
ribus peregrinorum nulla possunt ratione discerni, adeò per omnia sibi sunt simillimi. Hæc
Carcanus. Præterea cum non solum corporis forma externa, verùm etiam indole, animoq;
peregrinos a deò referre testetur idem Carcanus, vt non nisi oculatissimus quisque, & in arte
exercitatus accipitarius, eos inter se distincturus sit (nempe Germanicum à peregrino,
quod idem de Gentili alij perhibent) idèò non temerè quispiam Gentilem aliorum, nostræ
tem Tedeschum esse crediderit.

VOLATVS.

BElisarius, quod aliam inter Gentilem, & peregrinum differentiam, quam assignet, nõ ha-
beat, à volandi virtusque gestu, vnam petit, inquit, volatu discernuntur. Nam motus
alarum inter volandum crebrior spissiorq; Gentiles esse demonstrat. Peregrinorum ve-
ro alæ quasi trirremium remorum motus esse videtur. Sed & hoc à peregrinis differunt, quòd
adèò veloces non sint.

VENATVS MORES.

RApaces admodum sunt hi Falcones, & animosi adèò, inquit Belisarius, vt ad omnia auis
magnarum genera audacissimi iudicentur. Attestatur huic Tardius, qui Falconem
nobilem ad capiendas Ardeas in primis idoneum esse scribit, siue illas supernè, siue
interne ferre opus fuerit. Quin etiam ad omne aliud auium genus præsertim aquaticum, vt sūt
Mergi, Anates syluestres, Plateolæ, Ardeolæ, & ad maiores etiam capiendas, perquam aptum.
Eo est animo, s; s; viribus præstat, vt si nequam alias aues noscere didicerit, & è nidis exem-
ptus adhuc pullus ad hoc instituat, non Anseres solum, verùm etiam Grues capere audeat.
Ad tale aucupium etiam canis instituitur detenturus captam à Falcone prædam, donec Falco-
narius interueniat. Canes enim Falconem frequenter videre assueti, & circa eum, præsertim
dum pascitur, versari soliti, eundem faciliè ab alijs auibus dignoscunt. Hiscè prius conso-
nà de suo Germanico Falcone tradit Carcanus, ferocem, ac rapacem admodum esse asserens, ac
præstantissimum plurima ex parte ad venatam euadere Ardearum præsertim, neque in multo
minori pretio, quam peregrinos ipsos haberi, adèò vt perspicacissimum, ac sagacissimum cum
accipitarium esse oporteat, qui vtrosque dignoturus est. Hoc vno tantum Gentilem peregrino
cedere vult Belisarius, quòd non sola animi magnitudine, vt peregrini, sed cibi etiam auiditate
prædam inuadere dicat.

DE FALCONE TUNETANO. Cap. VII.

VAMVIS verò hæc de Gentilis cum Germanico conuenientia verimiliter di-
cta sint. (Nam in tanta authorum, & notionum discrepantia eadem diuersis, &
diuersa eisdem nominibus vocantium vix quidpiam certi statui his in rebus pos-
set certum est) arbitrari tamen quispiam possit à Carcano non Germanum, sed
Tunetanum pro eo haberi Falconem, quem Galli, Italique Gentilem vocant: De
hoc enim Tunetano in hæc sensa scribit. Aliud Falconum genus Tunctanum, seu
Tunisum appellatur, quòd è regno Africæ, quam vulgò nunc Barbariã vocant, Tunctano capti

Forma.
Caput

ad nos adportentur. Sunt hi corporis statura exigui, verum p̄narum colore sunt perpulchro (seu vt eius verbis claritatis maioris causa vtar, di piumaggio gentile, & nobile, quasi come il pelegrino) ac nobili instar propemodum peregrinorum. Capite plerique sunt flauo, nonnulli aliquantum nigro instar Falconum fulcorum quin, & reliquo corpore hisce similes sunt, tam hornotini, quam mutati. Tanta similitudine peregrinos expriment, p̄sertim pedibus, vt multi fallantur, Peregrinos esse existimantes. Verum quod pusilli sint omnes, & maribus, seu tertiarijs Peregrinorū vix maiores, nullo negotio solers accipitarius eos à se mutuo distinguet. Quamuis & horum quosdam palustrium volucrum venatui perquam idoneos vidimus. Horum masculi, seu tertiarij nullius ferè sunt pretij, & inutiles. Ex hoc loco, & p̄sertim illis verbis, quibus Tunetanum coloribus suis depingit, Peregrinoq; similem scribit nobilitatem ei hoc ipso tribuit, quod peregrini instar specioso sit plumatarum regimine vestitus, expressè, & nominatim penè huic gentilem, nobilemq; vocari, & simul nominis rationem exponi aliquis colligat, & contendat. Verum hac de re vtpotè exigui momenti, vt cum nemine controuertere velim, ita hoc non silebo. Tardium, Bellonium, Belisarium, aliosque prorsus diuersos habere Tunetanum, & Gentilem, & de vtroque seorsim tractare. Vnde si Carcanum eundem existi. maie volumus, Tunetanum suum cum Gallorum Gentili, à reliquis omnibus se prioribus dist. crepare fatendum erit. Tunetanum cerè b Bellonium longè aliter describit, quam Carcanus, cumq; non peregrino, verum Lanario Falconi Gallorum comparans ita scribit: Aliud quoddam est Falconum genus Tunetanum nuncupatum, à primaria Africæ vrbe Tunis, vnde ad nos aduehitur, quod etiam Punicum eadem ratione appellari queat. Bellum enim quod Punicum Romani vocabant, ab iisdem cum huiusce regionis incolis gestū esse certum est, qui tunc Carthaginenses dicebātur, à Metropoli Regni, Carthagine, in cuius locum nunc Tunis successisse videtur. Magnus admodum est hic Falco Punicus ad Lanarij similitudinem, ac naturam accedens. Nam conformes huic gerit plumas, pedes quoque habet similes, verum corpore est minore. Diutius præterea hoc ipso, & constantius volat. Capite est crasso, & tereti. Ad venationem palustrem vtilis est, & strenuè etiam sublimem aera scandit, sed & ad campestem venatum non minus ipso Lanario aptus est. Rarus autem ad nos adfertur. Aduertentem autem hic Bellonium non de ignauo illo Lanarij genere, de quo Albertus agit, quemque villanum ac ignobilem vulgus vocat, loqui, sed de alio quodā Gallix peculiari magis generoso, de quo nos seorsim paulò post tractaturi etiam sumus, cum nihilominus de altero illo Lanario pigro, ac inerte aliàs inter Accipitres differuerimus.

b L. 2. c. 8
Falco Tunetanus,
usuq; de
scopio,

Vlysis

DE FALCONE GIBBOSO. Cap. VIII.

Sextus nobilitatis locus Falconi Gibboso debetur. Est .n. audacia, ac persequendi prædam ferocia admirabili, etsi corpore exiguo. Non enim minus, quam cæteri, præcedentes, Anseres strenuè, Ardeas, & Grues superat. Volatu insuper, & alti ssimo, & velocissimo excellit.

SYNONIMA.

Etymum.

Hagerfalck.

Hagar.

L. 23. c. 9.

Magnitudo.

Caput.

Rostrum.

Ala

Cauda

Coxa.

Crura.

pedes.

Falco Gibbosus sic appellatus est, quod ob breuitatem colli caput vix appareat ante iuga alarum, dum eas supra latera dorsii componit, ita vt gibbum gestare videatur. Vnde Germanis Ein Hagertalck, vel potius Hogerfalck, dicitur: Gallis Hagar; quæ vox Germanica est, & gibbum significat. Germani tamen pro gibbo hoger dicunt. Robertus viro Stephanus Hagar interpretatur (quàm aptè, ipse viderit) Falconem veterem, iam quinque, aut sex annorum pennis abbreviatis, aut læsis, captum præda propolita.

DESCRIPITIO.

Falconis hoc genus corpore est exiguo, quo parū (inquit Alber. excedit Nisū, seu Sparueriū. In facie guttas h̄t, sicut peregrinus, & cætera Falconū genera. Caput ei magnū est proportionè reliqui corporis. Rostrū perbreue, & rotundū. Alæ prolongæ, & valdè exertæ. Cauda brevis. Coxæ fortes, & crura longiuscula proportionè cæterorum membrorum, & quodammodo squammosa, instar squamarum serpentum, & lacertorum ad ventris latera. Pedes habet nodosos in articulis digitorum, præcipuè ad interiorè partem plantæ

30 plantę pedis, oculos flammeos, ardentis. Colore est Falconum peregrinorum. Cranium superius benè planum est, & retrò in capite non prominēt, continuum serè collo. Hęc Albertus, *Cranium.* qui addit esse & aliud Falconum genus, quod semper quasi volaturum alas extendat.

L O C V S.

NIDVLARI hunc scribit Albertus in rupibus inaccessis, vti peregrinum, & similiter quosque ut eundem, de nido euolantem capi.

V O L A T V S.

35 **V**ELOCISSIMVS est, eodem etiam teste, insuper & altissimè volat, ita vt hominis visum effugiat.

M O R E S . V E N A T V S.

FAcile, inquit idem Albertus, cicuratur, & bonis moribus præditus est, audax & strenuus adco, vt Anseres syluestres, Ardeas & Grues deiciat. Nec contentus est vnam auem deiecit, sed multas vulnerat. Socios aucupij plures desiderat, propter sui paruitatē, & auim, quas venatur, magnitudinem. Ceterū Falconarius quidā eremita narrauit mihi se aliquando huius generis Falcones tres viro cuidā nobili vendidisse, qui statim vt fortè Anseres *Quæ aues veniunt.* albi syluestres apparuissent, emissi, altissimum Anserū volarum superarūt, ita vt à nemine amplius præsentium conspicerentur. Et cum vir ille nobilis amissos Falcones conqueretur, paucis latim Anseres vulneribus debilitati cadere circa eos cœperūt, inuētiq, sunt plusquam viginti *Multis Anseres à stribus gibbosis Falconibus vulnerati.* Erant autem Anseres omnes lethali ter saucij, ac si cultello diuersis sui corporis partibus vulnerati fuissent. In causa est, quoniam hic Falco non statim inter descendendum percutit, sicut alia Falconum genera, sed potius, cum à descensu rursus ascendere incipit. Tunc enim posteriore vngula ante pectus disposita ferit, ideoq, longum vulnus, & lethale inducit, & sæpè adeò fortiter ferit, ut unguem suum sibi amputet, ac seipsum valde lædat in pectore, vel etiam quandoque occidat. Alterum verò illud gibbosi Falconis genus, quod semper alas tanquā ad volandum extendere diximus, animosius quidem est, quàm robustius.

30 N V T R I T I O . I N S T I T V T I O .

Genus hoc Falconum eodem auctore pascendum est cibis planè recentibus, & adhuc calorem spirantibus. Sic enim plurimum proficit. Si tamen alijs interdū carnibus cibetur, curandum, vt illæ leues sint, sicut carnes altitium & recentes, aut saltem nō putridæ, & in aqua frigida ablutz. Nam Aues rapaces ventriculū admodū debilē, & tenui pellicula contextū habent, quamobrem in salubri cibo facillè afficitur. Itaq, leui etiam occasione, cibum crudum reuomunt, præsertim si graui, & melancholica carne, vel ad putredinem disposita pasti fuerint. Hoc genus Falconum diu mane & vesperi manu gestari desiderat, Nam quantò assuetum fuerit, manui hominis libentissime insidet, & libenter ad eam redit. *Cibus Carnes. Rapagium autem ventericulus.*

35 DE FALCONE ALBO. Cap. IX.

EP T I M V M inter Falcones locum ille, qui à colore albus speciatim cognominatus est, sibi vendicat, cum quæd Peregrino maior sit, tum quia fortis, ac intrepidus, strenuus ac robustus. Volatum quoque et si non velocissimum, saltem diutinum ac perseverantem exercet, vt interim cæteras dotes, quibus reliquis sequentibus præstat, taceam.

DESCRPTIO.

2 L. 23.
cap. 11
Color, eius
que causa

Falco hic (inquit a Albertus) ita in varietate subalbidus est, sicuti (de quo in capite de peregrino a nobis actum est) niger seu carbonarius. In dorso, & alis subalbus est. Alibi verò maculas siue guttas habet valde albas alijs guttis sub pallidis interpositas. Albedinis causa est regio, in qua nascitur, frigida, & humida. Maior est Falcone peregrino, & multum accedit ad similitudinem Lanarij albi, qui per campos infidiatur muribus. Quare quidam natum esse crediderunt primùm ex Falcone peregrino patre, & Lanaria alba matre, quod falsum esse audacia eius ostendit. Figura etiam pedum, vnguium, rostri, ac totius corporis naturam Falconis præ se fert, quamvis crura habeat crassiora, & nodosiora, quam Falco niger. Quod ei accidit propter temperamentum humidum. Vnde crura eius magis crassa sunt, quam illius, cui temperamentum est siccum, & biliosum.

Crura
crassa, &
nodosa
sunt.

Ad hunc Falconem meo iudicio redigi debet, quem nunc damus, quem quæ ante biennium Domini Iulianus Griffonius nepos meus charissimus ab Illustri Angelo Gallo Urbinate, Equite Meliteni, unâ cum sequenti eius descriptione acceptum, Roma ad me transmisit. Descriptio ea talis erat; Sparuerius (Sic enim ille uocabatur) cuius a me qualitates scire aues, corpore erat toto coloris lætæ, sed maculis flauis, quæ tamen nisi penitius introspicerentur, & ipsæ quoque albæ apparebant. Alæ cæterorum pulcherrimorum Sparueriorum simillimæ, sed candidissimæ ac sine maculis. Cauda pennas habebat duodecim, coloris pariter candidi, & flauis maculis conspersas, quarum tamen apparentiam pennarum una, eaq; præcipua, & velut reliquarum tegumentum, quæ tota candida erat, nobis eripiebat, & tanquam in uaginam quandam eas recondebat. Rostrum item album magis erat, quam cæruleum. Vngues & pedes cæterorum Accipitrum more Iutei. Oculi flauis & nigri; & flauedo illa ahiho maior

Color,
Alæ,
Cauda.

Rostrum,
Vngues,
Oculi.

erat, quam in nondum mutato Accipitro, quem vulgò Soro dicimus, quamvis tamen forum fuisse hunc minimè crediderim; fieri enim potuit, ut flauedinem illam a peculiari quadam sui temperie retinuerit, alioqui necesse erat, ut cum mutaretur, ad albedinem ea inclinaret, atque istæ ex proprio experimento loquor, qui diu hanc Accipitriarum artem exercui apud Illustrissimum Principem Bisignanum, necnon apud Serenissimum Hetruriæ Ducem, cui nem hanc emi, alu quæ ceu raram atque peregrinam. Audio tamen Serenissimum Ferrariæ Ducem Herculemeiusdem coloris Sparuerium habuisse, qui maiora etiam animalia, ut Gallos, & Cornices caperet. Audio item & Urbini similem auem captam esse, quæ apud Serenissimum illius Urbis Ducem, ad cuius manus peruenerat, mortua, tredecim uncias penderet, quod pondus in eiusmodi aue haud parum admirandum est. Noster Sparuerius statura erat atra, erat magnus, & superbus, non edebat, nisi oculis, vt sic, clausis, tuncque cum maxima audacitate. Occidebat pullos; unde auem multi pretij fore aliquando, prædixeram,

Forma.

Pulchritudo.
Sparuerius
Tartarus

nisi immatura mors nobis illum eripisset. postquam mensum unum uiuis eum aueram auitibus. Causam mortis indaganti, superstitibus quidam aucupes fascinatam fuisse respondebant. Multi ac me nobiles videntur eius causa veniebant, & tantipulchram, & venustam auem admirabantur. Nam a longè eam infrequentibus (cyno apparebat candidior: vnde forte Sparuerium Tartarum fuisse quispiam non inepte existimet, quoniam ibi volucres omnes albas esse, & robustissimas asserunt. Hactenus itaque ille: qui cum Sparuerium hanc auem vocaret, nos quoque nomen immutare nolimus, quamvis multos fore certo sciremus, qui Falconis speciem quandam potius, quam Sparuerij, iudicaturi essent.

L O C V S.

Album hunc Falconem, inquit, A'berus, mittit Septentrio, & Oceanus è Noruegia, Sue-
tia Estonia, & finitimis fyluis ac montibus.

VOLA.

VOLATVS.

Quanquam (verba sunt Alberti) non tã velocis in volando sit, quã niger, diutius tamen in auium persequutione durat, & hac in parte compensat, quod deest velociati.

VENTVS. MORES.

Testatur Tardius præstantem, & audacem esse Falconem album, præsertim si adultior seu hornorinus (vulgò Sorus) captus fuerit. Attestatur huic Albertus, dicens cum non esse minus audacem nigro, etiam si frigidiori, humidiori; sit temperatura. Nam (inquit) cum robustior nigro sit, virium suarum fiducia ipsum quoque audacem reddit. Præterea etiam si Lanario similis sit, nusquam tamen à natura Falconis degenerat, nec mores Lanarij refert. Nam cum inter venandum ascenderit, non more Lanarij alis suspensus manet, sed statim, vt Falco ferit,

INSTITVTIO VSVS.

Tardius ad volatum, seu venatum auium non emittendum esse hunc Falconem assertit, antequam penas mutauerit, id est, nisi anniculus sit, aut bimus. Tunc enim demum robur integrum, ac perfectum assequi. Quod ad nutritionem, & aucupium attinet, nihil ab alijs distare videtur Albertus tradit.

DE LANARIO GALLORVM. Cap. X.

Lanarij duplex generis.

Cur Gallicus ascaur.

CVM inter vltimos Accipitres de Lanario particulatim ageremus, monuimus duplex Accipitrum, qui Lanarij dicuntur, & quidem diuersissimum, genus esse, vnum nempe ignobile, & ignauum, infimis meritò Accipitribus ascendendum, cuius historiam suo loco enarrauimus, alterum verò generosum, ac strenuum toto habitu, ac natura, atque adeo specie à priori dissociens, quod Gallicum eo vocari meretur; quod omnium rei accipitrariæ authorum testimonio Gallie peculiare sit, & proprium. De hoc seorsim instituendum sermonem, & quidem istoc loco putauimus eoque potissimum quod à Gallis omnibus inter nobiliores Accipitres recensetur, & Falconis nomine virtutis meritò donetur. Viribus enim cum corporis, tum animi, multis etiam Falconibus præluet, ideoq; Rubea dicto, & cyanopodi aliisque minus generosis præponi meretur, ac octauum in Falconum classe ordinem, dignitatis ratione haud cemerè sibi vendicat.

NOMINA.

Laniens. Laniers.

Hos Galli Faulçons Laniers vocant. Mari seu tertiaro Laneret, nomen dant. Italis similiter Falconi Lanini dicuntur. Vnde vulgò Latinam Lanarii Falconis vocem factam auuimo.

DESCRPTIO.

Alberti Lanarius q' a l. 2. ap. 22. b l. 1. 2.

Lanarij Gallici, & Italici distincti.

Quemadmodum Lanarium Gallicum à Lanario Alberti (hic, n ex a Buteonum familia esse videtur, & Buteo albus quibusdam dicitur) toto celo differre certò scio, ita etiam sum incertus, an iniqu. hæreo, num quem Galli Tardius, & b Bellonius describunt, & celebrant, idem sit cum eo, quem Carcanus noster graphicè depingit. Itaq; non ab re separatim, licet in eodè capite, & cum adiecta distinctione de vtroq; agendum putauim, nec confundendam historiam, ne quod semper vnicè cau, lectori tenebras offunderem, aut confusionè aliquam parerem. Dubitandi mihi hæc causa est, quòd cum descriptionem ab vtrisque autoribus positam sibi mutuò confero, in plerisque quidem conuenire, in paucis verò discrepare eam video, præsertim quod ad figuram, seu formam exteriorem attinet. Nam Italicus magis flavus, Gallicus magis albo, & nigro varius videtur. E contrario verò actionibus multò sunt dissimilimis. Etenim vel ipso Carcano teste, ac iudice, Gallicus tã animi, quàm corporis fortitudine

10 titudine longè maiori est, & rapacitate, & ad venatum aptitudine, & docilitate nostram an-
 reit multis passibus. Hoc saltem lectorem monitum volui, vt penitiorum examinationem
 vtriusque cum ex apponenda à nobis historia, tum proprijs oculis, si occasio aut facultas simul,
 & Gallicos & Italicos nanciscendi dabitur, veritatem rei inquirat. Gallicum Tardius & Bel-
 lonius hoc pacto describunt. Falco Lanarius minor est Falcone gentili seu nobili pulchris pen-
 nis ornatus, & hac parte Sacro formosior. Certissima sunt notæ, quibus Lanarium licet digno-
 scere, ac indubitata, nimirum quòd rostrum cruraq. cum pedibus habeat cærulea, plumas ve-
 rò anteriores nigro ac albo varias, idq. maculis non quidem tranuersis, sed plumas in longū
 distinguuntibus, contraria atque in Falconibus ratione. Plumæ dorsi non admodum variega-
 tæ sunt, vt neque alarum & caudæ, parte superna, & externa. Et si fortè in his maculæ quæ-
 dam conspiciantur, eæ exiguæ sunt, teretes & albidae. Verùm alarum extensarum partem in-
 ferriorem seu pronam contemplantis notæ apparebunt, figura à reliquarum volucrum rapa-
 cium notis differenti. Sunt enim rotundæ, ac instar exiguorum nûmularum per superficiem
 disseminatæ, licet, vt diximus pennæ pectoris & partis corporis anticæ varietates in longi-
 tudinem protensas ac super marginibus dispositas ostendant. Collo est breui ac crassiusculo,
 ac rostro simili. Lanarius mas corpore quidem est minore, cæterum eodem ferè pennarum
 colore. Præfertur, inquit, Tardius cui caput grandius, & pedes magis cæruleo tinguntur, siue
 is nido exëptus, siuè a dultior captus sit. Pedibus est omnis, quæ reliqui Falcones, breuioribus.

Italicorum verò nostrorum formam Carcanus hoc ferè modo exponit: Sunt nonnulli
 corpore grãdi, alij mediocri, minori aliqui. His omnibus caput flauum totum, vertice planum
 ac fessile. Oculi nigri, ac magni. Nares maiori parte exiles, rostrum breue ac crassum, & minus
 quàm Falconi peregrino, nec non montano, coloris cærulei. Pectus flauum, raris, & ferrugi-
 neis Maculis distinctum. Dorsum quale Falconi peregrino. Extremæ verò aëræ veluti ocellis ro-
 tundis albisq. pictæ apparent. Alæ, & cauda longæ: Crura breuia. Pedes longè, quàm pere-
 30 grino, aut Montano minores, coloris cærulei. Hisce verò, qui plumas veteres aliquando exue-
 runt, seu vt vulgò vocant, mutatis, caput vniuersum ad humeros vsque flauo colore tingitur,
 sed ad rubidum vergente, & lineis quibusdam tenuibus distincto. Tergum cyaneum lineis nig-
 ris tranuersis, quibusdam verò aureis variis. Pectus flavescit colore saturo, nullis guttis
 respersum. At plumæ femorum paucis ac tranuersis ductis notis variant. Mutatur his pes,
 qui ante cæruleus fuerat, in luteū. Difficiliter verò hornotini, seu fori à mutatis dignoscuntur.

Eadem ferè notas Lanarij suis (ita enim vocat) assignat Fredericus Imperator, ita scribēs.
 Falcones Lanarij Gentilibus minores sunt, capite & collo pro corporis proportionem crassiori-
 bus. Longi sunt, & subtiles, parumq. carnosī. Pedes habent paruos, digitos crassos, breuesq. ac
 coloris flauī. Alij verò fusci sunt; alij ad rubedinem vergunt, & pro maiori parte pallidi sunt.
 Omnes verò in dorso maculati sunt, alij tamen plus quàm alij. Qui alijs præferendi sint, ex for-
 ma eorum atque colore haberi nequit. Quoniam ex singulis boni & minus boni reperiuntur:
 40 illos tamen nos pulchriores existimamus, qui cum corporis forma tū colore magis ad Sacros
 accedunt. Mutati Lanarij in pectore albi euadunt, & in gula maculas habent nigras, paruas, &
 rotundas. Alij incani sunt, maculis nigris, satis euidenibus, in extremo albis distincti. Hi post
 depositas pennas deteriores fiunt, neque amplius ita audaces sunt, ac veloces, vt antea.

LOCVS NATALIS.

Lanarium passim Tardius in omnibus regionibus reperiri scribit, sed proculdubio de
 Gallia Prouincijs id intelligit. Plerumq. enim Bellonius teste, in Gallia nidum facere
 comperit, quem extruit, aut densorum nemorū excelis arboribus, aut altis rupibus
 30 pro regionis varietate. Italicus nosfer, de quo Carcanus, nascitur in montibus Vicentinis, &
 in alpijs, quæ Italiam à Germania dirimunt, vt idem Carcanus Vicentinus ipse asserit. Galli-
 cus, vt ait Bellonius, Gallia perpetuus est, semperq. tam hyeme, quàm æstate, præter aliarum
 rapacium morem ibidem conspicitur, quod regionis aerem ei admodum familiarem, & natiuū
 indicat. Cæteræ verò rapaces æstate plerisque regionibus, præsertim frigidioribus, cuiusmodi
 est Gallia, degunt tantummodò.

Lanarij
 Gallici de
 scriptio.
 Crura.
 Pedes.
 Dorsum.
 Ala.
 Cauda.

Collum.
 Dentes.

Pedes.
 Falco Lan-
 marius Ita-
 licus.

Caput
 Oculi.
 Nares.
 Pectus.
 Dorsum.
 Ala.
 Cauda.

Crura.
 Pedes.
 Mutatorij
 descriptio.

Nidulatio

VENATVS IN GENIVM.

LAnarius Gallicus, cum moribus sit facilibus, ac docilis, tractabilisq; ingenij tradete Bel-
 lonio, ad omne aucupij seu venatus volatici genus tam aquatile quã capestre appri-
 me idoneus est. Caput non solum Picas, Coturnices, Perdices, Cornices, Phasianos,
 sed & Anates, immo, & Grues humana præsertim industria instructus. Quinetiã Carcanus ipse
 Gallicus Lanarius hoc nomine prædicat, & à Gallis in pretio haberi, & frequẽti, ac grato vsu
 esse ait, q̃ eorũ opera in lacustribus Anates capiãt. Et cũ societate maximẽ gaudeãt, multos vnã
 socios in Anates venaturos emittunt. Quoniam verò alis diutissimẽ in æthere supra prædã sus-
 pensi hęcãt, tantoperẽ Anates fatigant, vt & canũ opera, & sustibus plurimas occidãt. Atq; hac
 ratione plures interimũt, quã ipsorum et Lanariorum rapacitate. Hęc Carcanus aliorum fide,
 dignorum, vt ait, relatu asserit, quod Lanarios hos præstantissimos eadere venatores sibi simi-
 liter affirmarint. In Italia verò hunc venandi, seu aucupandi per Lanarios modum vsitatum
 esse negat, fortasse quod minus artis, ac industria, adeoq; minus oblectamenti habeat. De Ita-
 licis verò idem Carcanus paulo aliter scribit in hunc ferẽ sensum, Lanarij nostrates alarum
 æquilibrio in aere sese suspendunt diu admodum, & frequentet. Si in agris quempiam conspi-
 ciunt, qui Accipitris opera seu Sparuerij aues capret, confestim hunc sestantur supra canes vo-
 litantes tantisper, donec emissio in auem quampiam Accipitris, magna pernicitate deuolent. Et si
 contingat Sparuerium in capiẽda aue, ne mpe Coturnice, aliaue huiusmodi quampiam pigrari,
 at tardiore esse, eam insequi non desistent, donec prædã in suam potestatem redactã capi-
 ant, aut ex alto in terram deturbent, ac deuolare cogant. Hanc volatu delapsam in humum,
 aut latebris se abdentem, aut alia ratione effugium quã remem̃ minimẽ impetunt, icuntq; de-
 nuo, verũ in aere se sustinentes veluti stant, ac tanquam immoti pendent, & suo more vo-
 lare pergunt. Hac obvolitantis, ac venationem interturbantis Lanarij molestia si se liberare
 volet accipitrarius, opus est vt curet, quod quauis ratione Coturnicem vnã capiat. Ita enim
 futurum, vt hanc consequutus abscedat, neque amplius Accipitrario molestus sit. Si fortẽ
 fortuna canes venatici gregem aliquem Perdicum deprehensum excitant, Lanarius instar
 fulguris deorsum ruit magno ac veloci impetu, vnãq; e grege abripit, aut in latebras sese ab-
 dere cogit, ita vt aliquando eã post Accipitris opera ab accipitrario capi contingat. Non pos-
 sum hic silentio prætereire, quid ante annos non ita multos nobili cuidam ciui Vicentino ami-
 como summo Vincentio Brandicio euenerit, quod ad rem nostrã, & ad declarandã Lan-
 narij naturam ea historia faciat. Hic cum aliquando venationi intentus Accipitrem suum seu
 Nisum, quem vulgò Sparuerium dicimus, ad capiendam Coturnicem emisisset, aduolans Lan-
 narius hunc statim vnguibus arripuit, abreptumq; ad teli iactum secum per aera asportauit.
 Hanc rem videns vir ille, statim accurrit, opem suo Niso allaturus; at tardus venit. Iam enim
 Lanarius præ metu Nisum ex vnguibus in terram delabi fuerat, sed prius interfectum. Rei
 huius euentu obstupefactus venator, ex quo descendit, & quo vindictã de Lanario Nisi sui
 interemptore fumeret, rete tetendit super aue sua mortua, qua Falconem caperet, eoq; factõ
 secessit, Lanarius, qui non longẽ ab eo loco relederat, ad Nisum a se necatum depascendum
 aduolans, in casses incidit, & comprehensus à domino occisi Nisi iusta ira successu interem-
 ptus fuit. Ego qui fortẽ fortuna hunc meum amicũ adierã visurus, Falconem mortuum
 vidi, & Lanarium pulcherrimum esse, & qui iam senectã exuerat, corpore grandi, ac specio-
 so agnoui. Hanc rem gestã referre volui, vt admoniti venatores ab hisce Lanarijs sibi cau-
 re queant. Horum Lanariorum hic est vsus, vt supra canes venatores, seu indagatores in aere
 sese aliquandiu librent, meruq; incusso Perdices, Coturnices, aut Phasianos gradum sistere co-
 gant neque diffugere. Et si auiculã quampiam è reti euadere accidat, tum statim eam deuol-
 lans Lanarius rapit. Emittuntur etiam iidem Lanarij ad venatũ in Perdices, Coturnices, Pha-
 sianos. Quas aues si primo insultu nonprehendunt, volucres obseruant, atq; vt vulgò loquũ-
 tur accipitrarij, signant, quod etiam Aistures facere solent. At rarerẽ eas occisas in terrã
 precipitant, sed simulatq; descendunt, supra easdem in aere aliquandiu volantes hærent.
 Ego quidem, inquit idem Carcanus, de Italicis loquens, nunquam eos ita instituerẽ potui, vt
 frugem aliquã facerent, aut ad volaticum venatum idonei euaderẽt. In Gallia verò magni
 æstimantur, relatumq; mihi est, in ea regione eos instrui ad lacustrem venatum, ac ternos vel
 quaternos pluresuẽ Falcones emitti, qui supra aquis seu eo loco, vbi Anates sunt, volitent, eaq;
 ratione Anates capi, verũ in nostra Italia nullius sunt vsus aut pretij. Hęc hætenus Carca-
 nus, ex cuius verbis intelligere est, multa in vtroq; scilicet Gallico, & Italico Lanario disparia,
 multa etiam similia reperiri. In actionibus enim, a uadacia, rapacitate, docilitate, & ad venatio-
 nem

*Quas aues
 venatur,
 Lanarius
 Gallicus.*

*Lanario-
 rum Itali-
 corum ve-
 natus.*

*Vt aucups
 sese à Lan-
 nario lib-
 eret.*

*Lanarius
 Nisum ab-
 rripit.*

*Lanarius
 in rete in-
 cidit.*

*Lanario-
 rum in ve-
 natus vsus.*

10 nem aptitudine, moribus denique admodum dissident. Omnia hæc in Gallico præstantissima etiam ab ipso Carcano Italo, alijsq; celebrantur, contra atq; in Italico. Verùm corporis habitu, ac figura non ita sunt dissimiles. Quin etiam, si Carcano, hæc in re, qui audita refert, ubi nimirum modum, quo Anates Lanariorum opera Galli capiunt, superius exponit, credendum est, volandi etiam more conuenire. Motu enim tonico, alarumq; veluti trepidantium suspensu in aere libratos diu hæreere supra Anates, Gallicos Lanarios dicit Carcanus, quod quidem cæterorum Lanariorum, minusque generosorum Falconum, Accipitrumuè, cuiusmodi sunt Buteones, Tinnunculi, Lanarij, Cyanopodes, alijsque naturam sapit. Etenim vt id verum esse pernaciter negare nolim, sanè Gruius capiendis eum volandi ritum (in Accipitribus sanè damnatum, ac vitiosum) ineptum esse quis videt, in què tamen Gallis seruiunt, & instituantur, vt docet Tardius, vt paulò post exponemus, Taceo nullum Gallorum authorum neque Tardium, neque Bellonium hunc volandi morem in suo Lanario notasse, eiusq; vsipiam meminisse. Hæc, & aliæ rationes scrupulum mihi iniecerunt, num isdem planè essent (specie) nam in genere Lanariorum conuenire constat) num diuersi, vti patria sunt diuersa. Et ne quis mireretur, rem, vt cuiuspiam videbitur, tantillum mihi negotium faceffere, non alia quàm veritatis inquirendæ, omnisiq; ex lectòri, animo ambigendi occasionis, ac vt vulgò loquimur, tollendæ confusionis, quantum in me esset, causa id me facere præfatus, adducam longè me priorem, & inter neotericos satis vetustum authorem arte, ac professione accipitrarium Belisarium, quem eadem difficultas torfit. Ita enim de Lanario scribit: Villanos (ita Lanarios tanquam ignobiles nominat) audiuius in Gallia optimos reperiri. Quod an venatorum arte, industriauè, aut ipsarum auium natura eueniat, non comperimus. Fieri enim posset, vt quum si rigida sit Galliæ regio (nam frigore fit, vt appetentiores cibi sint aues) duci, impelliuè inde possint villani, vt sociatim magis ferire, aucupariq; aues solcant. Vnum hoc scimus, auium ipsarum opera proprietati nominis respondere, quum in regione nostra (de sua loquitur) nec animo viribusque nec volatu ita valeant, quin reliqua Accipitrum genera à nobis descripta longè præstantiora eis ad aucupij vsum inueniantur. Hæc Belisarius.

In quibus conueniãt. Hæreere in aere quibus conueniat

INSTITVTIO. CVRA.

LAnarium (inquit Tardius Gallus) etiam Gruius capiendis idoneum reddes hoc pacto. Impone eum in cauernam, seu cellam subterraneam, ubi lucem, nisi quum pascitur, non videat. Manu non gestabis, præterquam noctu. Quum volueris eum aucupari, ignem in loco illo excita, vt calefiat, tum igne remoto lauato auem vino mero, & in locum eundem reponito, cerebro Gallinæ pascito, & diluculo ante ortum Solem venatum prodito. Quum primum illuxerit, eminus eum in Grues emittito. Nihil autem capiet primo die, ni fortuito id accidat. Reliquis verò deinceps diebus utilis erit futurus, præcipue quidem à medio mense Iulio, vsq; ad Octobrem medium. Postquam pennas mutarit, præstantior erit. Tèpore frigido vt hyeme, inutilis est. Non opus habet delicato victu. Crassiora alimèta, teste Bellonio, melius cæteris Falconibus, ac facilius conficit. Carcanus ita eos nutriri vult, vt semper famelici sint, si rectè aucupari eos quis volet. Et cum eiusmodi eum Falcone sacro, vt idem inquit, sint naturæ, tam his, quàm illis, cum ægrè admodum stomachi excrementitios humores expurgãdo reijciant, non xylina, aut gossypina, sed stippea, aut linea turunda in os indita expurgandus, ac inaniendus est, aut xylina turunda est, paucula stippea obuolui debet. Huius ope futurum est, vt debito tempore excrementa reijciant, atque, vt aiunt accipitrarij, purgetur.

Vt Grues capiat.

Quamdiu utilis fuit vsus. Vitiosus.

Quomodo purgandus.

DE FALCONIBVS LAPIDARIO, & Arborario vocatis. Cap. XI.

30 **F**TSI dubitent nonnulli, neque id forsan omnino temerè, vtrum duo hæc minorum rapacium genera, quæ Dendrofalcos, & Lithofalcos vocant, reuera in Falconum censu reponi debeant, an potius Accipitribus attribui: Quoniam tamen teste Alberto, Falconum naturam magis participant (Lithofalcum enim peregrinoquidem minus generosum, at Gibbosu audacia nihilo inferiorum, immò potius superiorem, nempe mediæ inter vtrumq; Falcone indolis constituit; & Dendro-

falcum animi vigore inter hunc ipsum Gibbosum, & Metallum, seu Aesalonem vi differre asserit)

nos quoque communi omnium sententiæ, qui Falconum eos nomine dignantur, subscribentes in horum familiarum eos referimus, reliquisq; nondum descriptis anteponimus, & nonnum locum assignamus, quod à Falconū natura minimè, ut Rubeus, Cyanopus, Hetybrides de genere. Contrà verò, quia ob exgvi corporis modicas vires, animoq; minores haud ita frequentis in venatu sint vsus, ideo Gallorū Lanario eos posthabuimus. Hic enim disciplina subdito etiam Grues captat, ut minores aues taceam. Illis verò etiam Monedula relucantur.

NOMENCLATURA.

Lithofal-
cus.

Falcolapi-
darius.

Dendro-
falcos.

Sitifalck.

Baüfalck.

Accipiter
laus.

Rochier.
Falco qd.

Lithofalcum Græcè cū Ornithologo aptè dicere possumus, quem vulgò Falconem Lapidarium; item Dendrofalcum, quem arborarium Falconem vocant: Simili nempe fingendi nominis ratione, ac libertate vsi, qua Latinorum, & Germanorum vulgus solet. Illū. n. hi Steinfalck, id est, lapidū Falconem, seu petrarum quod in præruptis faxis lubens degat, sine dubio vocatūr. Hunc verò Baumfalck, id est, arborum Falconem, quia in arboribus nidum extruat, ac in his frequens versetur, nūcuparunt. Nomen autem diminutivum Baumfalckle mari potius cōuenit, vti primitivum faminae. Quæ differentia in Lithofalco etiam & in cæteris omnibus Accipitrum, Falconumq; generibus in Lingua Germanica obseruari potest. Quidam Germani rerum naturalium periti Accipitrem Lēcem interpretantur Dendrofalcū, Falco Rochier apud Sabaudos dictus à rupibus, idem fortè cum Lithofalco fuerit.

FORMA.

Magnitudo.

DE Lithofalci figura nihil aliud ab authoribus, traditum habemus, quàm, pauca ab Alberto, atque in hæc verba: Lapidarius quidem mediæ quantitatis est, & vigoris inter peregrinum, & Gibbosum. Arborarij verò, præterquam quod idem Albertus quantitate, & vigore inter Gibbosum, & Merillum medium esse scribit, plenior tamen, è Stumpffio plenissimam verò ab Ornithologo diligentissimo descriptionem habemus huiusmodi. Dendrofalcus, inquit ille, avis egregia, & nobilis est specie non admodum dissimilis Sparverio, nigrior tamen aliquanto, & minor. Hic verò, Dendrofalcus, quem ipse manibus tractavi, à rostro ad finem caudæ longæ erat palmos quatuor, id est, digitos sedecim. Pedes erant pallidi, tanquam ex subflauo, & virido colore mixto. Dorsum nigrum, sed margines infimos pennarum capitis, & dorsis, præsertim inferioris, semicirculi subruffi ambiabant. Pennæ alarum nigriores erant, & latus alarum illud, quod versus auem est, mausculis maculis ex candido rufis distinguebatur. Pectus albidæ, & nigricantes maculæ variabant, Plumæ ex albo subflauo retro aures, & in ceruice maculas quasdam constituebant. Oculi nigricabant, rostro colore ferè cæruleo. Pennæ in cauda maculis distinguebantur, sicut de alijs dictum, duabus tantum medijs exceptis. An verò Accipiter Fringillarius, de quo alibi scriptum, idem fortè sit cū hoc Dendrofalco, diligentiores inquirant. Itali nostri Falconem parvū, Falchetto nominant, quasi Falconellum. Parui autem sunt, & duo iam dicti Falcones, nempe Lithofalcus, & Dendrofalcus, & Merillus nostratibus Smerlo, seu Smeriglio vocitatus, & quem Germani Stoffelcklin, hoc est, Falconellum ferientem nominant. Quamuis eundem Merillum esse Ornithologus conijcit.

Dorsum.

Ala.

Pectus.

Oculi.

Rostrium.

Cauda.

Falchetto
Sitifalck-
skiu.

LOCVS.

Falco lapidum in præruptis, inquit Albertus, petris pullificat, (vnde & ei nomen) & in alpium rupibus inuenitur. Arborarius verò in arboribus nidum extruit, quæ res similiter nomine proprio cum ab alijs distincti.

VENATVS MORES.

Pugna Tē
drofalci
cum Mene
dulis.

Quanquam, vt asserit Stumpffius, propter paruitatem, infirmitatemq; virium non admodum frequens Dēdrofalci vsus sit in aucupio, seu venatu volatico: est tamen avis planè placabilis, & ingenio mitis, adeo vt emissa per sylvas, & agros ad dominum suum redeat, lucundissimum quidem illud spectaculum est, quod conspectu suo cum Monedula exhibet. In venetriculo dissecti plumas reperisse se & cantharides scribit Ornithologus Regitur Arborarius, inquit Albertus, & nutritur simili modo, quo Smerillus, Lapidarius verò, quo peregrinus,

DE FALCONE RUBEO. Cap. XII.

Vod neq. venatus, neq. volatus laborem diu toleret hic Falco rubeus, qui quòd, *Ordo:*
& institutu difficilem admodum sese præbeat, itaq. alijs Falconibus merito ced-
dit, licet aliqui dicant, Falcones hos minores quidem corpore esse, dociliores ta-
men. Cum verò & veloci satis sit volatu, & cum animo intrepido robor corpo-
ris coniunctum habeat, quare harum dotum merito Cynopodibus & Hybridis
bus, ut potè qui apertè à Falconibus generosis degenerant, anteponi dignus est.

N O M I N A.

Falco rubeus à guttarum seu norularum, quibus distinguitur rubro colore, ut vult Alber *Nominis:*
tus, Priscis dictus est: Italis Falcone rosso, Gallis Faucon rouge, Germanis Roterfal- *ratio.*
ck, Belgis roode Valck.

D E S C R I P T I O. T E M P E R I E S.

Falco hic à Petro Crescentio in numero maiorem Falconum ponitur. à Alberto tamè *a L. 10. c. 9*
non magnus, at Peregrino minor esse dicitur: à quo etiam in hæc verba describitur. *b L. 23. c.*
Rubeus hic Falco à priscis appellatur, nò quòd totus rubeat, sed quia guttæ in cæteris *12. Magni:*
tudo.
albæ, in hoc genere sint rubræ & nigræ, sicut in alijs non sunt interpositæ, nec in dorso, nec
exteriore alarum parte. Non autem apparet rubere, nisi cum alas exerit: Tunc enim fusca ap-
paret in eis rubedo. Hoc genus Falconum perperam & absurdè quidam ex Lanario rubeo, &
Falcone procreari dixerunt, cum nulla in re, præterquam colore cum Lanario conueniat. Est
autem rubedinis in eo causa, calor debilis potius infusus in superficiem corporis, & inflam- *Ex Lana-*
mans fumo sum humidum, quod excernitur ad generationem pènarum. Et hoc facit media in *rto nò na-*
ter album & nigrum temperies. Quamvis enim etiam alij colores medij sint, & in quibusdam *sci.*
aubus reperiantur, ut viridis, hyacinthinus, croceus, & similes, Falconum tamen generi, & au-
daci, rapaciq. naturæ, & volatus agilitati non congruunt. Nam viridis ferè frigiditatem arguit *Fortitudo.*
hyacinthinus aeræam & euanidam temperiem, & croceus bilem corruptentem. Hic Falco et-
fi non magnus, & Peregrino minor, vnguibus tamen, pedibusq. & rostro fortis est.

L O C V S.

Tradit Tardius Falconem rubeum in locis planis & palustribus inueniri. Apud Moscoui-
tas Falcones phœniceos esse refert Sigismundus Baro.

V O L A T V S.

Perquam agili, auctore Alberto, est volatu, sed non satis diu perseuerante. Penna enim
rubea, ut idem ait, mollior est, nec diù volandi impetù sustinet, quin frangi periclitetur.

M O R E S. V E N A T V S.

Avdax est, difficulter regitur, si Tardiuo credimus. Albertus verò cicurem admodum
fieri ait. Quamvis & hic ipse ad aucupium non debere cogi supra modum moneat.
Temperies enim, inquit, rubea facilè vincitur, & læditur labore, quamvis facilè fa-
ciat impetum à principio. Et quoniam ad leues occasiones alteratur, cautiùs cum eo agendum,
ne temperamentum eius afficiatur. Melior efficitur post secundam, aut tertiam mutationem pé-
narum. A Etas enim accedens & humores calidos remittens, non parum iuuat temperamentù,
& præcipuè per mutationem pennarum.

ÆTAS. ENVTITIO.

Cardis.

VIta, vt afferit Albertus, est minus lōgæ, quàm reliqui Falcones. Quamobrem nutrirī debet, inquit, carnis planè recentibus & adhuc calore spirantibus, non nimis tamen, neq. sæpius in die, sed manè & vesperi tantum. Et quoniam leuissima quouis de causa alteratur, offenditurq. cautè tractandus, ne temperamentum eius damnū pariat. Hunc macilentum seruare iubet Crescentiensis. Ita enim melius aucupari seu venari affirmas, cū quidā mediocri habitu, alij verò cū obesi sunt, alacriores sese præbeant. Et Tardius, qđ ægrè instrui, ac regi se patiatur, licet audax sit, vult, antequàm ad volatum. & venatum emittatur, ter cum exinaniri seu extenuari, purgariuè, vt vulgò aūt, offulis è pelle Gallinacea aqua prius elota, atque vbi has dederis, singulis vicibus calefactum in locum opacum aliquantisper seponi.

*Purgatio.*DE DVOBVS FALCONIBVS
Rubris alijs Indicis. Cap. XIII.*Alberti
rubeo fal
co cur de
stus.*

ICET his duobus Falconibus exoticis, quorum hic icones exhibemus, proprium ac peculiare caput, tanquam speciem, omni dubio procul a Falcone rubeo Alberti differentibus dicere iuste potuissimus. Quà verò ob colorem, quocum rubeo dicto similitudinem habent, non alio aptiori, quàm Falconis rubei (adjecto interm. a patria ad discrimen cognomine) donari nomine videntur, itaque eos huc referendos duximus, præsertim cū hoc nominis iustitiam multò quàm Alberti Falco possidere debeant. Nam ille ipsomet teste, ob guttas tantummodò quasdam, quibus respergitur rubras, id nominis ipuenit. Hi parte anteriore tota, & alijs internis rubet, adeo vt qui pronos inspiciat, præter colorem rubeum ferè nihil videat.

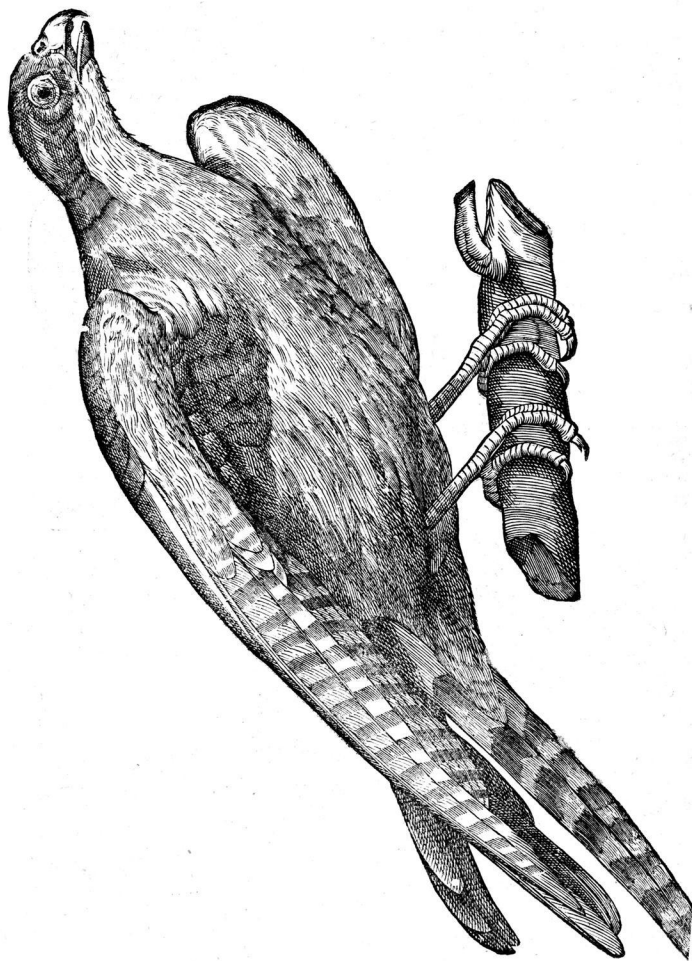
DESCRIP T IO.

*Magnitudo.
Matè esse.*

PRior horum Falconum altero multò maior est, eumq. tertia plus minus parte superat. vnde si quid coniectura assequi possim, cū in rapacium genere fæminæ grandiores, ac speciosiores, venatuiq. aptiores sint, mares verò ob hâc ipsâ causam Tertiarij dicantur, qđ tertia parte fere fæminis sint minores, itaq. hunc fæminâ illū verò marè esse crederim. Adde quòd exigua inter vtrunq. est diuersitas, ea excepta, quòd saturatior in masculo color est, ob colorem s. maiorem, qui & corporis argumento obicem ponit; sed hoc clariùs ex peculiari vtriusq. descriptione innotescet. Hic itaque maior capite est, vertice lato, ac ferè plano, nulla occipitis vt in quibusdam videtur, eminentia. Color capiti cinereus ad fuscum tendens, cuiusmodi etiam est colli dorsi totius, necnon alarum exteriorum. Rostrum ei admodum crassum, quò capiti contiguum superius, & inferius vniuersum luteum est, vincto mediocri est, ac cinereo, qualis coloris, & tota est ea anterior rostri pars, quam nudam nulla membrana lutea inuehit. Oculi pupilla nigerrima, iris fusca, obscuro hætico colore infusa. Membrana ciliarum in ambitu lutea. Ab exteriori ac minori oculorum cantho, vtrinq; macula oblonga ducitur, eodem, quo pectus, colore imbuta. Pectus vniuersum & alarum, vt videbatur, interiorū superior pars, venter quoq. & vropygium, necnon coxæ femoraq. fulua planè tota rubet cinnabarino remisso. Mentū tamen in hoc rubeo colore, macula oblonga cinerea, quæ infernè desinit, distinguitur. Pectus quoq. eiusdem coloris notulis anteriori sterno raris respergitur. Latèra etiam quæ à medijs alis complicatis integuntur, simili colore cinereo fusco tinguntur. Alæ longissimæ extremis apicibus vltra mediam longè caudam porriguntur, extremo ferè dorso sibi mutuo de cussatum incumbentes. Cauda enim oblonga, cuius pennæ singulæ alternis spatijs, modò nigris hemicycli forma angustioribus, modò cinereis amplioribus variat. Crura, pedesq. lutea sunt, crassati sauis, robustaque. Ungues nigri, acutissimi.

*Color.
Rostrum.**Oculi.
Pectus.
Mentum.**Ala.**Cauda.
Crura.
Pedes.*

Alter, quem marem esse credimus, & secundo loco dedimus, tertia, ut diximus, prope parti exilior est, colorum varietate cum priori ferè eadem, & in eisdem partibus, nisi quòd, ut ante quoque innuimus, color rubeus in hoc saturatior est, & euidètius, eadem, quæ in priore, membra tingès. Eæ quoque partes, quas in priore color cinereus subfuscus imbut, in hoc, nigro profusus vestitur colore, quales sunt alæ supernæ, caput, dorsum, cauda. Quasdam tamen advertere licet notas huic peculiâres, quibus ab altero discrepat. Rostrum enim huic totum cæruleum exigua membranula, quæ nares integit, lutea excepta, oris inæqualibus veluti ferratis. Mentum, seu gulæ initium huic dilutiùs paulò rubet, colore ad cinerem non nihil vergente, sed nulla macula, ut in priore insignitè est. Pennæ remiges interiores albert, notis fuscis transversim fræquètib, statòq; intervallo distinctæ: reliquæ, nempe superna alarum pars, seu axillæ saturatissimo fulvo, seu rubricæ rubet. Cauda quoque prona duplici macularum transversarum varietate, nempe albarum, & cinerearum, quæ ad cæruleum inclinant, alternatim ornata conspicitur. Pedes curaque dilutiori luteo, ceteroquè colore sunt.

Falconis rubri alterius descriptio. Color. Diffinitio. Rostrum. Mentum. etc.

Cauda. Præfus. Cyrua.

LOCVS.

V Trunque India Orientalis dedit, unde sibi nomine Falconum Indicorum à Serenissimo Magno Hetruriæ Duce Ferdinando ad viuum expressus, quæ est insignis eius, ac tanto Principe digna liberalitas, dono missos accipi.

DE FALCONE CYANOPODE.

Cap. XIII.

Vatour equidem Falconum genera pedibus cæruleis instructa inuenio. Nam & peregrini nonnulli. Hierosolici, Sacri, necnon Lanarij Gallorum. & Carcani pedes omnes habent cyaneos. Vni tamen soli peculiariter authorum. & accipitrariorum consensus à pedum cæruleo colore nomen Cyanopodi indidit. Itaq; nolui ego quoq; eius tractationem omittere, etsi quisnam hic Falco sit, & ad quod genus referendus mihi non admodum constet. Solus Albertus, & qui semper verbis admodum parcis eum describit. Quantum verò ex his ipsis, præsertim quæ de natura, ac moribus eius adfert, colligere est, ad Lanatium potius, quam ad aliam vllam Falconum familiam pertinere videtur. Degeneris enim & à Falconum indole nonnihil defæctentis nature, meticulosus, & alis in æthere supra prædâ instar Lanarij sese librans, eodem describitur. Quare an Lanarij quæpiam sit species curiosis disquirèdum relinquo. Nobis hic, ut & alibi nonniquam nodum indicasse sufficiat quòd solertibus ingenijs rerù nature studioforum anam præbeamus, ut exactè obscuriora istæc, in quibus iudicium anceps est, inuestigent. Vix præcedò, quicumque fuerit Falconibus apponi meretur.

Cæruleis pedibus Falcones quot

Cyanopos ad quos genus Falconum reducendus.

NOMENCLATURA.

Hebraicam vocem Peres, sunt qui in a Leuitico, & in b Deuteronomio Accipitrem interpretantur, alij Halærum, iudæi vulgò, Blacuoos, id est, Falconem pedis cærulei, ut Germani appellant. Illirij hunc Falconem nominant Roroh. Itali Zafiro (à sapientia colore pedum, ut Albertus vocat) quem magnum, & paruum faciunt, nimirum pro sexus discrimine Albertus Falconem, qui vulgò pes blaus (ita Germani cyanum vocant) vel hyacinthinus dicatur, Circum Aristotelis facit, de quo inter Accipitres a nobis tractatum est.

Peres. Blacuoos. Roroh. Zafiro. Pes blaus.

DESCRPTIO.

Falconum genus hoc cæruleo pede (inquit Albertus) Falconi peregrino magnitudine æquale, & figura simile est: sed in hoc differt, quod dorsum eius, & exterior alarù pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habet, & alæ breuiores sunt, cauda verò longior aliquantum. Pedes eius hyacintini, seu azurini sunt.

Quo à Peregrino differat.

V O X.

V O X ei acutior, quàm peregrino: Est enim humidior, & pituitosior, vt ait Albertus. Vnde cū frigidiori temperamento sit, vocis instrumenta etiam angustiora esse contingit, quæ largior calor dilatare solet, grauioremque vocem edere.

V E N A T V S. M O R E S.

I Nauibus inuadendis, ait Albertus, minus audax ob humidum nimirum, & pituitosum temperamentum. Rarò enim inuadit aues Pica, vel Cornice maiores, cū peregrini, alijque Falcones maiores qualuis aues aggrediantur. Hinc fit, vt Falco pedis cærulei, cū è sublimi deorsum se præcipitare, & in prædam impetu ferri debet, propter metum loco maneat, & alis suspendatur. Disciplina tamen, & industria hominis cum iuuantis audacia fit: verùm non ita vt nobiles Falcones, à quorum excellentia multum declinat. Nam vt milites quandoque etsi parum robusti, scientia tamen & vsu militandi, configendiq; instructi, & fociorum fiducia animati, sepe claras victorias referunt. Sic Falco Cyanopus vsu deiciendi, tenendiq; aues, & Falconarij sibi propinqui fiducia melius, & audacius ferit, quàm per naturam faceret, vt Nisus quoq; seu Sparuerius. Itaq; etiam fortiores se inuadit, & maiores aues. Nec mirum, cū etiam Lanarij (qui natura ad eò timidi, tardiq; sunt, vt nō nisi mures, aut aues volandi adhuc impotes, vel quæ fortè humi currunt, vel in nido iacent, captent eodem modo ad audaciã erudiantur. Quæ verò ratione audacia in Accipitribus excitetur, explicatum est suo loco.

Quas aues capias
Cyanopus

D E F A L C O N E C Y A N O P O D E A L I O.

Cap. XV.

Quas aues capias

LONGE verò aliud, ac diuersissimum ab eo, quem iam ex Alberto dedimus, Cyanopodis genus illud est, eadē in Heluetiæ multis locis reperiri tradit Stumpfius. Ab huc enim etiam Ornithologo Helueto teste, aiunt capi, nō solum Perdices, Columbas, Cornices, Arcuatas, Anates, sed etiã Phasianos, & Tetraones. Vnde generosiore aliqua prosapia ortum esse facile liquet. Nidificat, vt ait Stumpfius, in excelſis quibusdam petris, iuxta aquas, aut valles profundas, cū alibi, tūm præcipue circa oppidum, quod tribunal Cæsaris vocant. Nidis exemptus mansuefit, Bimus aucupia auctior est. De hoc extat apud Germanos prouerbiū huiusmodi, Ein eule hecket kein blauffs, hoc est. Vtula non generat Cyanopodem Falconem, Eundem habet sensum, quem illud: E Squilla rosa non nascitur.

Proverbia

D E F A L C O N I B V S P R O M I S C V O

coitu genitis. Cap. XVI.

O R D O. S Y N O N I M A.

Falcones mixti.
Hybrida Falcones trauerſi.

A D V L T E R I N I quodammodo, & non vnus generis parentibus orti Falcones vt timo loco recensendi veniunt, quos mixtos alij vocant: Latinè Hybridæ dixeris. Itali, vt Carcanus, ex altero parente Peregrino, altero Môtano procreatos peculiariter, Falcones trauerſos vocant.

G E N E R A. D I F F E R E N T I Æ.

Peregrin⁹ cum quo Falcone miscetur

PRæter modò dictū Itatorū trauerſorum Falconum genus, alia ab Alberto quaterna his enumeratū verbis. Quū quodlibet ex prædictis generibus cuiuslibet permisceatur, multa sunt Falconū genera, ex quibus ad nos perueniant quatuor Falco. n. peregrinus sicquæter miscetur cū illo, cui pedes cærulei Qd si Falco nascatur ex peregrino patre, & matre pedū cæruleorū, patrisat plerumq; parū declinat a nobilitate, licet parum coloris cærulei in patribus

10 pedibus appareat. Si verò matre nobili, & patre ignobili natus fuerit, magis ad ignobilitatē
 pariter, quàm maternam nobilitatem accedit. Rursus peregrini, qui ad omnia loca frequenter
 solitarij volāt, aliquando commiscentur cum Lanarijs nigris, vel albis, vel rubris. Et quanquam
 modò diximus quatuor huiusmodi ad nos peruenisse genera, ratio tamen postulat multa esse,
 & plura quotidie fieri posse talia Falconum genera.

GENERATIO.

20 **Q**uanis (inquit Albertus) pro regionibus mores, & colores animalium variant, tamē
 specierum tam dissimilium diuersitatis causa praecipua est permixtio Veneris, vt etiā
 in generibus Ansetum, Canum, & Equorū fieri vidimus nostris temporibus. Sic, &
 animalia ex feminibus etiā differentium specie animalium, si conueniant inter se
 temperamento, & natura, & impregnationis, ouorumq; ac incubationis tempus congruat, ge-
 nerantur. Cæterum hæc permixtio fit, quando Falcones specie diuersi, sed temperamento si-
 milis, tempore libidinis conueniunt, nec suæ speciei sexum, cui permisceantur, inueniunt. Et
 hoc non solum probabile est fieri ex Falconum generibus inter se permixtis, sed etiā ex Fal-
 conum coitu cum Asturibus, & Nisis, & Aquilarum generibus. Et hanc ob causam tam diuer-
 sa rapacium, & Falconum genera in diuersis regionibus inueniri conijcimus. Porrò in memo-
 30 peregrini à parentibus statim expelluntur, & frequenter separantur, propter prædam, & itam.
 Et cum suæ speciei coniuges non inueniunt, ad speciem alteram, quam sibi simillimam inue-
 niant, conuertuntur libidinis tempore. Hæc Albertus, quibus verbis, & generationis modū,
 tam diuersarum, & propè infinitarum specierum, necnon iudicij in hæc dignoscendis diffi-
 30 cilis rationem minimè inicitè exponit,

*Animaliū
 dissimiliū
 specierum
 causa.*

*Falconū
 diuersitas
 unde.*

*Falco pere-
 grinus cur
 cum alijs*

*Falconib.
 coeat, ma-
 gis quam
 alijs.*

I N D O L E S.

40 **Q**uod si cum Falcone pedis cærulei peregrinus commisceatur, ferè similis peregrino ge-
 neratur avis. Si cum Lanario nigro, ignobilis Falco niger, vel nigro similis procrea-
 tur si cum Lanario albo, similis Falconi albo. Si denique cum Lanario rubeo, similis
 colore, & figura rubeo Falconi gignitur. Et hi quidem mixti Falcones facilius arte iuuantur,
 quàm qui omnino ex utroque parente sunt ignobiles, præsertim si pater nobilis fuerit. Patri-
 fant enim, id est, paternam plerunque indolem referunt hæc spuria Falconum genera, auctore
 eodem Alberto. Si contra verò, inquit, mater nobilis, pater ignobilis fuerit, ignobilior quidē
 40 generabitur avis, institutione tamen, & disciplina proficiet, præcipuè post vnum vel alterum
 annum. Hæc de Falconum generibus dixerim, ex quibus reliqua etiā, si quæ sunt, poterunt co-
 gnosci. Atque hæc omnia hæcenus Albertus.

Finis Libri Septimi.